

Н І Ч Т Р И В О Г И

І
ПІЗНЯ ніч.
 І як треба в таку пору —
 спокій:
 Спочиває зендив*)
 в тишини на руках —
 Сон бійців
 плодотворно глибокий,
 Спокійний і частий,
 як та ріка.
 А за містом шумлять
 бори монотонно,
 І шумлять корпуси
 і спалахують домни;
 То творить цінності
 третя зміна
 На великі потреби,
 й на захист країни.
 Спочиває зендив
 після дня навчань.
 А у парку зенітки
 в брезентах —
 мовчать.
 І по склепах військових
 патрони
 Таять сили громові
 на час оборони.
 Та стійкові й дозори
 проходять безмовно
 І гумова тиша
 стяга сліди ніг...
 Й потягається розталь —
 весна, безумовно.

Сніг, як мрець —
 не зведеться,
 не піде сніг.
 Так, весна...
 Більшовицька весна.
 А пізніш зосередиться
 сонце в зеніті,
 Та зростає неспокій
 щодночі й щодня —
 Війни всі — починалися літом,
 Війни всі починалися літом,
 Як хліба мали стати вже хлібом,
 Ну, а зараз іде
 більшовицька весна
 І антибільшовицька
 грозить нам війна.
 Та допру в касарнях
 ліжок симетрія
 І дня розпорядок
 за графіком строгим,
 Але раптом
 гранатою в ночі мертвій
 Розривається слово зловісне —
 тривога!
 — Тривога, тривога. —
 мов детонація,
 Вибухало вниз,
 вибухало вгору —
 Мир, як бікфордів шнур.
 догорів —
 Мобілізація!
 Рвонулись дзвінки,
 мов сполохані коні,
 Захвилювались
 ліричні мембрани...

*) Зендив — зенітний дивізіон.

I тиша хитнулася,
ніби від рани —
Схопились бійці —
сон зійшов із кону.

II

Чи навчальна тривога,
чи справді —
Зважить ніколи,
час летить;
Єсть велика
клясова правда —
Світ — два ворожі світи.
Й єсть велика землі новина —
Соціалізму — слава, честь
і героїство
I коли неминуча війна,
Значить — будем
ударно бороться!

III

Кожний бієць —
меткий, як літак.
Оборона країни —
висока честь.
Три хвилини у кожного...
— Так.
I не встигли минуть вони —
— Єсть!
Зникли шофери
В сполоханій ночі
Причиняться двері
Двері відскочать.
Мотори потужні
Забились в тиші
Й машини дружно
Пішли з гаражів.
I ловить вухо
Від'їзду чутки —
Дзв'якнули глухо
На склепах замки
Машини підходять,
Беруть вантажі —
Готові в походи,
Далекі й важкі.
Двигтять трактори —
П'ють силу бензини.
Хай безпуття й бори,
Хай лиха година.

На світло з п'їтьми.
Вирнули й затихли,
Як підводні човни,
Легкі мотоцикли
Спішать комбатри —
Рідні і строгі —
Багато це варто
У час тривоги.
Перед штабом у лави
зімкнулись чоти —
Злютувались,
в магнетному полі мов —
Струнко і чітко
стоять роцоти —
Різьблені постави воїнів,
Готові і зброя,
I протигазы,
Ми сили потроїм,
Веди і наказуй!
Стисло й просто
сказав командир:
„Ворог іде на нас.
Сьогодні закінчивсь,
так званий, мир.
Сьогодні — війна“
Зглянулись дружно
I ніжно бійці —
Різьблена мужність
У кожному лиці.
Секунда і не хватить
терпіння в колонах,
Та тісно стоять
і струнко.
А ніч така видна
і тиші повна,
Хоч читай кутомір
і встановлюй „трубку“.
I сказав командир:
Об'єкт оборони —
Вузлова залізнична станція,
Будуть відряджатися ешелони —
Загрожує авіація.
Біла білизна
Й пакети в мішках,
Ніхто з нас, вітчизно,
Не здатний тікати.
Ми підем не мерти,
А підемо жити,

Ми смілі й уперті,
Як леза ножів.

IV

Ідуть трактори
По дорогах війни —
Болото, бори,
Місяць ясний.
На дорозі річечка —
Не хисткий місток,
Нам не можна й трішечки
Чекати, не то...
Праворуч, ліворуч —
Болота,
А за кілометр —
Сосна густа.
Гострі сокири
В корінь їй
В багнищі, у вирі
Вже гребля — їдь!
Легко, як киці,
Пройшли авто
Й вагою криці
Трактор пішов.
Другий, п'ятий,
Десятий, та ось
Остання гармата
Загрузла по ось.
Трактор заривсь
У греблю і став,
Та їдь, або вмири —
Дилема проста.
І спиці взялися
Полум'ям рук
І мертва криця
Скотилась на брук.
Машина, машина
Добре везе.
І ми, як людину,
Її бережем.
А місяць дорогоу
Світив із гори,
А місяць роги
Свої нагострив.

На позицію стали —
Була ще ніч.
На позиції стали
Ще щільніш.
А як ніч вклякала
Сходом на очах,
Рошоти стояли
По місцях!
І були готові
До огнених дій.
Командир раптово
Наказав
„— Відбій!
Виконали з честю
Ми завдання.
Нас тривога жде ще
Щоночі й щодня!“
А місяць за гору
Зайшов за степи...
Місяцю, зору
І рік не тупи!

V

Повертались назад по дорогах
Зустрічали мирних людей.
То — відходила ніч тривоги
надходив
роботи день.
Та ночі якоїсь такої
Чи трудового дня,
Партія скаже:
— До бою!
Бо неминуча війна.
Й на позиції станемо
ми, як залізні,
На військовий весь зріст
і здоров'я.
В нас гасло незмінно
величне і грізне:
— Соціалізм!
Оборона!

ПОХОДИ не легкі
на дальні fronti
зляглися на плечі
і свіжість мети.
Зрозбитих шляхів
на привали нічні
Котився відгомін
пісень голосних.
І тіло зажатє
в гарячих тисках,—
роз'їджений слід
підшов на пісках.
Здавалося сонце
і в'тер і ліс
Вдяглися у куряву
яд — завіс.
Розюче, як вітер,
солоне, мов піт,
стискало легені
мов діяв іприт.
Ішли батальйони,
бригади ішли
По вогкій, родючій
від праці землі.
Озброєний добре був
кожний боець
Гвинтівка, лопатка,
а то й топорець.
Збоку баклага
і протигаз,
Пояс широкий—
скріпив пантронташ.
Мішок за плечима
усякий несе
Ковдра у ньому
білизна й „НЗ“

Лежить у мішку тім
статут КСМ
Брошура,—„мотори“
і кипа газет.
Несуть із собою,
щоб виграти бій —
Бритву й мило
й пасту — до зубів.
Шинеля, мов мила,
на шиї звиса
Затягнутий тренчик
мов чорна коса.
Зодягнутий хвацько ж
кожний бієць.
Шнур до шнурочка,
кінець в ремінець.
Чота у чоту
переднім у слід
Ідуть і співають
веселістю літ.
За морем, за синім,
де гніт, кабала,
Живуть ще равини,
попи і мула,
Сваволя там
пана — фашиста, царя
Та скоро повстане
мільйонний kamrad.
Хай точать там зброю,—
Радянський союз
Дасть відповідь гідну
в зустрічнім бою.
Дорога далека,
походи тяжкі.
Тяглись батареї,
піхоти полки.

Лягав передзвоном
в просторах німих
Від кованих коней
кований сміх.
І кидав накази
юнак - командир
—Нажати на ногу,
зрівняти ряди!
Зустрінуть полки ці
найближчими днями

Сили ворожі
страшними боями.
Дорога далека,
походи тяжкі.
Тяглись батареї,
піхоти полки.
У кожному кроці
і в кожному нерві
Несли, як до бою,
Завзяття маневрів.

Осінь 1932 р.

ІВАН ДРОГАЧІВ

М О Р Е К Л И К А Л О

(Оповідання)

БЕРІГ був низький, і величезні розлютовані хвилі підкоряли узбережжя, кидали піском і піною. Другий день вже не вгавало море, солоними бризками кропило курені. Нудно під час шторму. Спати не хочеться, не лежиться, а в море... куди ж ти вийдеш, коли вітер стає затичкою в роті, коли курені такими маленькими - маленькими стають проти хвиль?

Длужченко навіть спеціально зробив червоноармійське „струнко“, ставши поруч куреня, і подивився поверх плеча на гребінь даху. І засміявся сам до себе: „Здається, два метри маю, а не дістану. Значить курінь наш три метри“. Тоді ж виникла в нього думка, взяти б курінь оцей і так, як він є, з сухим очеретом, брезентом, сосновими стійками міцно закріпити б з краєчку берега і подивитися. Тоді хвилі напевно зробили б величезне сальто-мортале, як робить сальто отой Яшка-рибалка, вони перекрили б своїми білими гребнями курінь. Та й куди йому проти таких хвиль?! Карапузі..

Длужченкові було нудно. До зборів ще залишилось зо дві години, а лежати в курені не було ніякого бажання. Курінь за два дні обрид, як набридає частий шторм, або кімбур. Він, — цей нелюбимий вітер кімбур, — непомітно приходить від Дніпровського лиману, і тоді тягни-не-тягни невід, крім ставриди, рибиця*, нічого не вловиш. Кімбур не хвилює моря — хвилі дрібні, кімбур відганяє од берегів сріблясту в'юнку скумбрію, кімбур наганяє нудьгу, і ти блукаєш, а на серці — жовч...

Якось ніяково лежати увесь час, бити солому в матраці. Два дні жадної тоні!**. Два дні нема свіжої риби. Навіть соромно заходити до лабазу***. Третій день лежать три скумбрії та дві сотні ставрид. Оце й уся риба. Позавчора повернулись з Дністровського гирла сіткарі і привезли свій улов: 203 штуки. Смішно, а факт! Длужченко почвалав до берега, де стояли шаланди й сушилися неводи. З-над велетенських хвиль долітало журне скиглиння

* Кімбур — малоцінна риба

** Тоня — закид невода. Звичайно буває у рибалок три тоні на добу,

*** Лабаз — склеп, у якому переховується риба;

мартина — білуватими крилами він припадав до хвиль і стогнучи, високо підлітав. Шторм не давав йому рибалити, шторм обхлюпував його водою. Длужченко подивився на невід, помацав матулю* Вона була суха, наче сіно, що полежало тиждень на липневому сонці. Пішов до кінця неводу. Кляч** звішувався на пісок, а біля нього лежали кодоли, дбайливо зібрані до купи. Длужченко несамохіть узяв кодолу і почав її прив'язувати до кляча.

— Ех, зараз би на шаланду і — в море! З дитинства рибалить і скільки цих штормів було! Ну завжди нудно, нудно до нестями, Газету почитав би, так де ж її взяти, коли обіцяли й ось уже місяць, як не привозять... Кілька хвилин дивився замислено на море, Море бурлило піною. Раптом згадав: про збори. І поспішаючи пішов до села.

II

Збори рибалок були на широкому артільському подвір'ї. Дорого трохи, недоходячи подвір'я, Длужченко почув якийсь галас у Никифоровій хаті. Цікавість штовхнула його зайти. У хаті сиділи всі свої — рибалки. Ще три дні тому пішли вони в село, не сказавши нікому нічого. Пряними голосами горланили якусь пісню, граючи в карти. Біля „граків“ стояли дві недопиті пляшки й чотири чарки.

— А-аа, Семен Іванович, так би сказати, кандидат до совету!.. Прийшов випити? — брязнув чаркою Микифор.

— Да випити... Ну, як риба — ловиться? — гостро подивився Длужченко на „граків“

Що ти нас питаєш, ти ж ловив? — відповів, мабуть найтверезіший, Кузьма Чумаченко.

— Я то ловив, та ви... Ну що ж, пийте, поки п'ється, — горілочка ллється. Тільки потім не питайте, за що з артілі викинули. — Длужченко гримнув дверима й пішов на збори.

Подвір'я було залюднене рибалками. Говорити є про що. Був прорив, місяць у-місяць був пустий лабаз. Та й коли він був надто переповнений? — Ніколи. І це завжди так мусить бути? Коли так ставити питання, то взагалі не треба ніяких плянів. Жар по-старому і — край! А самі ж намічали пляни, самі ж ми, рибалки, і самі не виконуємо...

Так говорив голова зборів. А потім узяв слово отаман сіткарів. Панасюк. Отаман став на підніжок, випростався, наче він стояв біля правилки*** і правив шаландою.

— А Панасюк не забуває отаманства.

— Ще б пак! 15 років отаман, ще в Індістова служив.

— Тут, товариш голова, — почав Панасюк, розглажуючи вуса — хотів посміятися. Та й треба сміятися, треба, Бо що значить риба лить. Море воно завжди море, і ось зараз, піди порибаль, як воно,

* Матуля — частина невода:

** Кляч — полиця, до якої прикріплюється кодоли і невід.

*** Правилка — кермо

коли шторм? Багато виловиш? Ну, а буває й тихо, так риба не йде, не йде і кончено. І тоді неси в лабаз... Що, ти сам зробиш скумбрію і віднесеш, сам?.. А по-моєму, товариші, управа неправильно робить, що намічає плян. Єсть риба — даємо, все даємо, а нема, ну... — отаман розвів руками, здвигнувши плечима й усміхнувся до всіх.

Длужченкові не стоялося. Він, мабуть, ніколи так швидко не ходив, як тепер, до столу. Він уперся в стіл, витягнувши вперед корпус тіла, і очі його вп'ялися в натовп.

— Ну, да, ти забув, взагалі не знаєш, як можна пляни виконувати. Та воно й понятно!... Колись приходив до тебе пан Індістов, хлопав тебе по плечі: „Васю, буде могорич і гроші тільки своїх хлопців трошки...“ Побільше дай, мовляв, риби. Ну да, ти забув, як ми день і ніч тягли лямки*, неводи—аж спина тріскалась, а тягли! Дивіться, товариші! — Длужченко повернувся спиною до зборів, підняв засмалцьовану сорочку. Трохи вище тазових кісток простяглося кідька синіх рубців.

— Це сліди від панських лямок. І, мабуть, не в одного мене вони залишилися. Спина репалася, а ніколи не давали панові менше за 100 пудів у день, і його лабаз завжди був набитий. Не 203 штуки лежало. Давали! А тепер не можемо, тепер, коли вільна праця, коли для себе робимо? Можемо, неправда! Тільки — не хочемо!

— Ти... бевзень, та як же ти виконаєш того пляна? — засміявся Панасюк, обводячи очима рибалок.

— Та ти! Не думай, що отаман скрізь! Дай кончить! — злісно вигукнув хтось із натовпу рибалок. Панасюк похмурнів і вже дивився лише на Длужченка. А той, ніби нічого не чув, продовжував далі:

— Як ми рибалимо? Цілісінький день мнеш собі боки, а надвечір закинеш один невід, витягнеш — нема риби. Потім знову спиш, аж до ранку. А коли б ми робили вісім годин, закинули б за ніч чотири тоні, тоді була б риба, тоді побачив би ти, — звернувся він до Панасюка — як можна пляни виконувати.

— Е-гей, хлопче та ти ж перший цілу ніч не будеш рибалити! — підкинув знову Панасюк. Він бачив, що більшість рибалок напружено слухає Длужченка. Очима швидко перебігав по знайомих обличчях, але спільників його, отамана, не було.

— Ти чи підеш працювати, а за Длужченка не турбуєшся, — кинув старий кодільний** з Длужченкової бригади. Дідка ображало те, що Панасюк розпинається за всіх, наче він найбільш працював. А він хоч спробував тягнути лямку? Тільки знає командувати. А Длужченко добре знає, що значить працювати. Його ж, як найкращого робітника, одного на всю рибальську артіль обрали до кандидатів Міської Ради.

* Тягнути лямку — це тоді, коли доводиться витягувати невід руками, спиною.

** Половний обов'язок кодольного в тім, щоб стежити чи добре прикріплені кодоли до невода

— Ну то як, товариші, — голосно звернувся Длужченко до зборів, — будемо робити цілу ніч?

— А чого ж? Гайда!

— Увесь час з прориву не вилазимо!

— Хліб лише їмо, а риби не даємо... — багатоголосно відповіли збори.

Длужченко продовжував:

— І ще одне. Наш курінь викликає на змагання бригаду сіткарів.

— Спочатку отамана треба переобрати!

— Нам непотрібен Панасюк!

Потьмарилось в очах Панасюкові. Як? Його — старого отамана, — хочуть зняти? Він присів, ноги сами підігнулись. Нікого не бачив, лише муляли очі широчезні спини рибалок.

III

Надвечір почав повільнішати вітер, і шторм стомлений зменшував свою силу. А коли у Дністровському лимані потонуло сонце, море заволикла лиш дрібненька зиб. Курені опустіли. Розминаючи заспані крижі, йшли рибалки до моря. Шаланди стояли на березі приготовані. Хіба не сам Длужченко ранком наводив порядок? По невід пішли всією бригадою. Але, коли підійшли до своєї шаланди, жадного весла не було. Хтось, певно, прийшов і навмисне забрав весла. Вузли слідів губилися у вибитому ногами піску.

Море було спокійне, лише легенький вітрець подмухував від далеких кримських берегів і картини жадібно, переганяючи один одного, полювали на рибу.

Усі шість куренів лаштувались виїздити в море. А третя ставка вже відчалила далеко від берега й закидала невід. Відстати, не виїхати вчасно в море? — Нізащо! І не довго думаючи, Длужченко побіг до куреня. Там десь було двоє старих весел. Вони були теж забрані. Обіг круг куреня — дошок, що завжди лежали під очеретяною стріхою, не було. Тоді вбіг у курінь і... полетіли матрац, ковдра, плащ з ліжка, на якому він спав.

— Ех ти, голова садова, — не додумався відразу — буркнув сам до себе Длужченко й почав тесати дошки, роблячи весла. За чверть години шаланда легко вгрузла в солону купіль моря. Отаман Чорненко стояв мовчки біля правилки і задоволено посміхався. Йому здавалось, що хлопці ніколи ще не працювали так завзято й широко.

Длужченкова бригада вже повертала до берега, коли баркас сіткарів відчалював. Видно було, як Панасюків баркас повернув, відхилився трохи вбік і прямував на ділянку Чорненка. Невже йому не видно, що тут вже закинута невід? Чорненко повернув голову у бік Панасюка і крикнув:

— Ге-гей, куди прешся? Порвеш невід!

Панасюк наче не чує — розігнав баркас, а сам стоїть і з-під лоба дивиться вперед. Ще хвилина — баркас своїм гострим носом

підкине пробки, а дном замотає, порве мережу. Тоді возись з неводом!

Злість закипіла в серці Длужченка. Він ледве спромігся вигукнути отаманові: „Дядьку, повертайте назад!“ — і щосили кинув веслом. Шаланда здригнула, крутнулась на місці, хлюпнувши хвилями. Обидва човни ледве не наскочили один на одного. Там, де проходив слід панасюкового баркаса, пробок уже не було. Вони пливли оддалік, відштовхнуті хвилями. Значить, невід провано, значить, пропав увесь улов! Панасюк похмурих брови:

— Куди, чорти, несуть? Повертай, баркас розіб'єш!

Длужченкові руки судорожно здавили весла, здригнулись, як від електричного струму.

— Що, тобі повилазило? — гостро запитав він Панасюка.

Одну хвилину панувала думка — підняти оце грубе весло і розчавити ним, як жабу, цього маленького опецькуватого Панасюка...

IV

Знали рибалки, що сіткарі з діда-прадіда не люблять насиженого місця, а широке гирло Дністра набридало за зиму — сіткарів тяг зелений простір моря, і вони їхали доти, доки на блакитному обрії вирізблювалися якісь береги. Знали це рибалки. Але тижнева відсутність Панасюка все ж примушувала задумуватись.

Дні були одноманітні, дивно схожі один на другий — близнята. Вдень набридало валятися в курені, і рибалки виходили на пісок, в затінок — вітер з моря зменшує соняшну спеку, несе прохолоду. Заболить один бік — перевернешся на другий. І так цілісінький день, лише деколи на кілька хвилин вийдеш на беріг, оглянеш пров'язу у неводі. А потім знову спиш, куняєш, прибиваєш боками пісок. Лише деяку різноманітність привезли знайомі очаківські сіткарі, що здавали до лабазу свій влов. Рибалки робили обмін новинами. Очаківці, між іншим, повідомили, що вони три дні тому бачили біля Тендри панасюкову бригаду. Вона з переповненим рибою баркасом повертала назад. Це повідомлення найбільше здивувало рибалок. Невже за три дні не можна було доїхати?

Очаківці швидко виїхали. І знов чередою пішли дні, приносячи з собою одноманітність і нудоту без кінця. Минулого року часто приїздили представники із Рибтресту. Тоді було витрачено два місяці, поки добились кіно-пересувки і газет. Хоч зрідка, а йшли тоді в рибалок картини, і разів зо два на місяць привозили кіпи газет. Газети зачитувались до витирання літер, а далі йшли під махру. А потім — зима. Сніжком засипало доріжки, а морозець дбайливо закріпив їх. І думали далекі представники Рибтресту, що взагал зима, і не треба вже дністровським рибалкам ні кіно-пересувок, ні газет. Та й яким чортом туди доберешся? Ні тобі залізниці, ні тобі гарної соші. Так і не було жодної газети цілу зиму. Та й на весні теж не бачили. У травні приїхав один представник, зібрав гроші на газети — і місяць відтоді не бачили ні газет, ні грошей. Два дні шторму вивели з рівноваги рибалок. Тоді газета, книжка

стали чомусь конче потрібні, тоді вирішено було питання — доволі чекати на приїзд невідомого представника, а треба поїхати самим до міста, добре полатись у Рибтресті і виклопотати, нарешті, червоний куток. Вибрали Чубуна і того ж дня відрядили до міста. Тоді була надія, що за пару днів не буде так нудно.

V

Два дні не було Чубуна. Була незрозуміла його довга відсутність. Длужченкові була морока з неводом. Цілий день і ніч латали пров'язь, порвану панасюковим баркасом. А другого дня ходив Длужченко похмурий, брови чорними дощовими хмарами бугрились, а чоло перекрили розкарячкуваті незграбні зморшки. Старий отаман Чорненко теж мовчав цілий райок. Старий отаман щось думав, довго і вперто. Потім рішуче вийшов з куреня, вийняв пом'ятого кисета і, дивлячись на море, поволі скрутив цигарку. Втягнувши в себе їдкий махорочний дим, отаман знову гостро глянув на воду. Мартини жадібно гналися за хвилями, що ними командував невеликий західній вітрець. І не стерпів старий, досвідченим оком змірявши воду:

— Лаштуйсь, хлопці, буде!

Що буде, діду! — запитав, не розуміючи, молодий рибалка.

Чорненко тепло взяв хлопця за плече:

— Їїх, ти... — отаман підшукував слова, — рибал-ка! Риба, скумбрія буде, кажу... Ти розумієш, Стьопо, риба буде сьогодні?! Лабаз заб'єм — розумієш?!

І тоді здалось молодому широкоплечому рибалці, що його не 70-літній дідуган труснув, а такий же, як і він, молодий грубезний парубок...

...Тягнути невід весело. Особливо весело тоді, коли він мляво і знехотя піддається впертому напруженню рук. Весело тягнути, коли відчуваєш важкість — тоді тягнеш впевненіше і більше сміху. А тягнути невід треба підперезатись м'якою лямкою, зашморгнути кодолу галаганом* і йти задом, поволі пересуваючи ноги в піску.

Не вперше тягнути лямку Длужченкові. Ще коли було 16 років, коли працював на пана, лямка пробила сині карби на спині. А тепер він також тягне лямку, але для себе — для всіх, що працюють так само, як і він. Тепер він в ударній рибальській бригаді бореться за виконання пляну. Тому то зараз так легко тягнеться важкий повний невід.

Перша вечірня тоня була хороша. Старий отаман не помилився. Срібляста в'юнка скумбрія випинала матню**, здавалось от-от прорве мережу.

— Давай швидше кошки!

— Тягни далі матню!

* Галаган спеціальне пристосування, яким з'єднується лямка, що нею тягнуть невід, з кодолами. Від розмаху руки галаган зашморгується.

** Матня — центр невода, який набагато випинає назад.

— Не вирветься тепер — наша скумбрія, — лунало понад берегом.

В приготовані кошики скумбрію кидали вилками. Тепер тільки залишилось набиті десять кошиків занести до лабазу. Длужченко йшов з молодим рибалкою попереду. Біля лабазу видно було якийсь натовп, від якого розлягався гамір. І чим ближче Длужченко підходив, то більшим ставав натовп і виразніше лунали голоси. Длужченко здивовано приглядався у нічну темряву. Голоси мішались один з одним і нічого не можна було зрозуміти, чому шумів цей натовп.

Тільки, побачивши усередині натовпу зігнуту навколюшках постать Панасюка, Длужченко зрозумів. Він ще більше зрозумів, коли почув слова Чубуна, який розповідав, як він у місті, на базарі спіймав Панасюка, що продавав рибу.

Панасюк, з сльозами на очах, благаючи звертався до натовпу. Але натовп його не слухав, він все ближче насувався на його зігнуту постать грізно, з лайкою ішов натовп на нього. Потім якийсь рибалка розмахнувся широчезною рукою і хляснув Панасюка по обличчі. Тоді, розсуваючи натовп вибіг на середину Длужченко.

— Товариші! На це суд є!.. А нас чекають шаланди...

Натовп зразу вщух, прохолов. Почухуючи потилиці, розходились рибалки до своїх шаланд.

— Так він — сволота, спекулювати захотів? А лабаз пустий?!

Длужченка розхвилювала така несподіванка з Панасюком. І, заспокоюючи себе, він відводив думки про Панасюка,

— Газет привіз? — звернувся він до Чубуна.

— Є, — відповів той уже з шаланди, налягаючи на весла.

... Ніч чорним серпанком обгортала обрії. Широкий обшир моря кликав до себе.

Червень 1931., с. Кароліно-Бугаз.

НЯДІЯ ХОМЕЧКО

Н А П Р А К Т И К У

ГРАНІТОВЕ плече сховав у берест дім.

Там технікуму шумні коридори,
кучерявиться весни зелений дим

Під вікнами високих аудиторій.

Та ми далеко вже... поглянь:

Лани втікли і знов біжать назустріч,

А на лісів начісану кудлань

Накинув ранок малинову хустку.

Стандійних вивісок пливе калейдоскоп,

В очах розсипалася сонячна ракета,

І пахне далечинь одольним порошком,

І рве чуби нам вітер з-під кашкета

Нам радісно тому, що серце вже

До невідомого причалило перону,

Де степ здивовано на грудях береже

Нових осель ковальські перезвони.

Нам радісно тому, що ось

І ми в шерegu станем бригадирів

І будівельника відповідальний пост

Зумієм кроком комсомольським змірять.

Колеса мчать... Товаришу, поглянь:

Лани втікли і знов біжать назустріч,

А на лісів нечісану кудлань

Накинув ранок малинову хустку.

П Р И К О Р Д О Н Н А Л І Р И К А

I

Т УТ ясніше ясного дня —
Ніхто очі тобі не заступить:
Ось кордон на воді Дністра
Ховається в чорну сутінь.
По один бік гарячий день
І земля стугонить у праці,—
То країна бадьора живе
Пульсом електростанцій.
І по той бік застави — день,
Але висне понад оселі
Плач і стогін малих дітей,
Голод вперто страждання
стелить.

Зараз цей ось Дністро—кордон
І застави надійні потрібні,
Алеж скоро і за Дністром
Ми почуємо пісні побідні.
Підійметься трудяща рука
Басараба, румуна,
І покотиться до Дністра,
Ясне слово—комуна.
Револуції кров, що знесе
З басарабів гніт боярський
І розквітнуть сади осель—
Басарабії радянської.

II

Після варти у клуб іду.
Там—і звістка про будівництво
І листи із колгоспу жду.
Й Маркса-Леніна повні полиці.
Там червоний наш табір живе,
День розмірений до хвилини:

Треба бути найкращим бійцем,
Револуції відданим сином.
І радію всією чотою —
Не загубили надію палку—
В опануванні техніки бою
Перші ми у полку.
Не дарма ж бо ми так завзято
Накидались на кулемет,
Не даремно у соцзмаганні
Комсомольці вели перед.

III

Приходить день із Радсоюзу
І гасне по той бік Дністра.
Прожекторів червоні смуги
На ворога нагонять страх.
На щоглі прапор наш хвилює
За двісті кроків—край рабів.
Фашисте!
Я тут не забуду
Тримать в патроннику набій.
Ще двісті кроків—бояри,
Ще двісті кроків—кат і кров.
Он тим глибоким

темним яром

Немов хто крадеться з ножом.
І чую я—
У скронях молот—
Така вже тиша навкруги.
Гачок натиснуть я гатовий,
І може... на воді...

круги.

Така тепер близька гвинтівка,
Не пам'ятаю більш таку
Нехай бандит втікти схтів би,
Схопив би кулю враз метку,

Я бачу—
Хати із хлівами,
Сади убогі та яри.—
То край забитий батогами,
Країна суду і тюрми.
В пільму приглянуся окату,
На ліс, що беріг укриває.
Мертвенно — тихо.
Але раптом—
Знявсь вогник.
Раз
і знову—два.
Пильніш приглянемось, гвинтівко
Прислухаймось, чути гук.
Контрабандист втікти
схотів би,—
Схопив би кулю на бігу.

А може наймит із неволі,
Стуливши рани, утіка
Сюди на беріг, до нової
Землі,—господи бідняка.
За ним пошлють от зараз
кулю.
За двісті кроків— край рабів
Фашисте!
Я тут не забуду
Тримать в патроннику набій.
...Приходить день із Радсоюзу
Над лісом сонце золоте,
Уже зміняє Тасанцуаа
Із варті
чужинного
мене.

І. ТКАЧЕНКО

В О Н И П Р О Т И В І Й Н И

(Епізод з п'єси „Полки двох армій“)

Консервна фабрика „Фефльн. Франк і Ко“. Коло воріт під парканом обірвані безробітні. Деякі стоять, притулившись до паркану, деякі сидять зігнувшись.

ГАЙНУС. Чого ми сидимо?

ЯНЕК. А що поробиш?

ГАЙНУС. Вставаймо всі, підем до гавані!

АННА. Я бачила, — туди пішли ткачі.

СЛАВЕК. Ти бачила? О, коли б не темінь, коли зійде з очей моїх ця темінь? Як тяжко, коли разом голод і темінь!

РИМАЦ. Це гірше сигуранци. Ми тут плянуємо, як таргани. Ми досидимось тут, поки потрафлять жандарі. Ходімо в порт.

СЛАВЕК. Я вже не можу йти. Я вже забув, яка на смак скоринка.

ЯНЕК. Я сам, коли б дістав хоч скибу хліба, тату, то розломив би натров. Ось Анна вже не їла третій день. Чуєш, Анно. Чи ти заснула вже?

АННА. А, це ти Янеку? Ні, ні.

ЯНЕК. Життя прокляте? Куди не йди — нема рятунку. Хтож винен? Хто забирає шмат чорного хліба й морить голодом нас? О, коли б знав. Коли б я знав, я б тигром кинувся і перегриз горлянку.

РИМАЦ. Ти хочеш знати, друже мій? Тоді поглянь (показує на браму). Бачиш „Фефльн, Франк і Ко,“ а ще додати жандаря, то буде те, що гнітить нас.

ЯНЕК. Я не знаю, хто ж каже правду. Не знаю. Щасливий брат, що втік на Україну, чи ні?..

РИМАЦ. Біда мой, ти темний, як рекурт.

ЯНЕК. Ні, Римац, ні. Мені розбили думку. Вас два, хто ж правду каже? Соціаліст — сусід Опінке більшовиків винить, а ти...

РИМАЦ. А ти їмеш віри?

ЯНЕК. Ні.

РИМАЦ. Потрафив, не вір.

ЯНЕК. Мені розбито думку. В очах неначе дим. Ноги ламає втома (сідає). Ти не заснула Анно? О, хоч би щось їсти, один шмат хліба... Мені здається, — сили б мав перевернути грузовик, що возить шинку до кав'ярні. Один шмат (Мимо проходить панок тримаючи під руку панну).

АННА. Ось пан іде. Дивися, Янеку, багатий пан. О, як я хочу їсти. Встань Янек, до нього підійди. Аджеж це легко так. Лиш руку простягнути...

ЯНЕК. Не можу. Я вчора перший раз простяг і мав, замість пожертви, брутальну дайку. Не можу.

АННА. Що ж... Їсти хочеться (*Проходить Опінке*). Ось ще панок. Цей видно, не суворий. Устань, Янеку, аджеж це легко так. Чуеш, Янеку?

ЯНЕК. Життя прокляте. Я б радий був калікою сидіти тут і сміливо простягнути руку. Спробую. (*Підходить і мовчазно простягає руку*).

ОПІНКЕ (*Зупинившись*). Пан хоче гроші?

ЯНЕК (*Спускає руку*). Опінке!..

ОПІНКЕ (*Приглядаючись*). Сусідо, пан Янек? Дивно, дивно, дуже, хм.. (*подумавши*), але ходіть зі мною (*тихо*). Я тут працюю і маю вам допомогти, (*Янек*) Несміливо йде за ним. Обидва входять до контрольної будки. Безробітні підводяться і мовчазно посуюються вперед. спиняються і непорозуміло дивляться вслід)

БЕЗРОБІТНІ. Пішов... Пішов...

СЛАВЕК. Що там?

АННА. Янек пішов. Сусіда — комерсантів син — забрав його з собою.

СЛАВЕК. Роботу дасть можливо.

РИМАЦ. Заплутає в тенета. Соціал-фашист ще гірш жандаря. Не добре, що пішов Янек...

ГАЙНУС. Пішов. Нехай йде. От ми чого тут будем? Аджеж, розвиднілось, ходімте в порт!

БЕЗРОБІТНІ {
Ходімте в порт!
Ходім! Ходім!
Ходім.

АННА. Чекайте приїде Пойтек.

РИМАЦ. Тихо! Не йдіть вроздріб. Один жандар вас розжене, як ту отару. Тримайтеся юрби. Коло міської біяні з'єднаємось. Там безробітних більше тисячі. Ми будем вимагати постійної роботи.

ГАЙНУС. Даремно. Не дадуть. Нема чого робити.

РИМАЦ. Тоді на бунт здіймемо руки. Годі терпіти нам, коли бенкети й розкоші навколо нас, а ми, як гробаки, а ми на смерть голодну кинуті. Чому? Хіба не сила ми? А он на Сході — червона країна, де мільйони робочих рук знялися вгору і викинули в безвість прокляте панське кодро. Ставаймо міцніш один до одного. Ми вдаримо, як повідь, як хвиля Черемошал

БЕЗРОБІТНІ {
Веди, Римац, веди!
Даремно ми сиділи:
Давно пора піти!
А що неправду кажеш?
Чого діждемось тут?

Ходім! (Рушають. Навпроти з'являється Пойтек).

БЕЗРОБІТНІ. Ага! (Спинившись). Пойтек!!

ПОЙТЕК. Товариші!..

РИМАЦ. Чого так пізно?

ПОЙТЕК. В порту я був. А як же тут?

ГАЙНУС. Даремно ми сиділи.

РИМАЦ. Один Янек пішов і то ще невідомо, чи прийме пан директор.

ГАЙНУС. А що в порту?

ПОЙТЕК. Разюча новина.

РИМАЦ. Що саме?

ГАЙНУС. Що?

ПОЙТЕК. Війна!

РИМАЦ. Війна?

АННА. Війна?

ГАЙНУС. А проти кого?

РИМАЦ. Кажі скоріше, Пойтек!

ПОЙТЕК. Проти Радянського Союзу.

РИМАЦ. Наважилось прокляте панство!..

ГАЙНУС. Ми мусимо протестувати!

РИМАЦ. Єдиний фронт проти жандарів, проти фашизму, проти війни! Кажі — чи так? Кажі Пойтек!

ПОЙТЕК. Так! Але без галасу. Потрібна рівновага, стійкість перед спокусою, щоб не попасти в тенета соціально-фашизму. Буржуазія піде на хитрощі. Вона устатковує свої фабрики, щоб виробляти газу та військове знаряддя. Деяку кількість візьме на роботу. Лагідне поводження, обіцянки, навіть подарунки — от безпека!

АННА. Що ж робити?

ГАЙНУС. Йти виробляти газу?

РИМАЦ. Проти Радянського Союзу?

ГАЙНУС. Не йдіть, товариші!

БЕЗРОБІТНІ. { Ми не підемо, не підемо!
Не підемо!!!

ПОЙТЕК. Товариші! Не забувайте, що працюючи на військових заводах, ми почуємо силу в руках, силу, яка зможе перекинути гнилий буржуазний світ. У наших руках буде зброя і джерело для існування. От тоді заявимо протест проти війни не лише голосом своїх горлянок, а голосом гармат і кулеметів.

ГАЙНУС. Так, кулеметів!

БЕЗРОБІТНІ. Протестуємо!!

АННА. Кажі ще, Пойтек!

ПОЙТЕК. Нам треба йти на фабрики й заводи, взяти всі зажілі до своїх рук і підкорити своїй волі.

АННА. Кажуть, що тут сьогодні братимуть. Янек пішов.

ПОЙТЕК. Так. Військовий концерн „Шнайдер Крезо“ сьогодні відкриває прийом. Тримайтеся!..

ІВ. СЕМІВОЛОС

М І Й П Р И З О В

Т О Ді заля гула
голосами юрби,
Жаром горіли
осіяні лиця, —
Це виряжала
Червона
столиця
Нас на фронті
молодої доби...
Виряжав Київ,
Петроград
далекий,
глухий Переяслав
свої батальони
ударних
бригад,
кращих ентузіастів...
Ім першим відкрито
дорогу
в даль
зі столиці
гудками щосили,
бо скрізь понеслись
поїзди
і їх
гучні
голоси.
І ти чуєш призив —
ти вслухався
враз —
Це кличе тебе —
Донбас.
І ти чуєш його? —
То несеться

авралом...
Кличе тебе —
Урал.
Це пострілом
пісня дзвінка
гримить
у твоїх
висках.
Ти чуєш її бойовий
наказ
і молодість буйну —
екстаз? —
То кличуть тебе
далеко десь там
і твої
молоді
літа.
То звать тебе
у бурхливій
імлі
майстрі
оцієї
землі.
То постає
дорогоцінний час,
як заклик
з сталених
столиць.
Ти бачиш
і чуєш —
кличуть вас
краї
золотих
пшениць...

Я теж молодий,
молодий як і ти
(молодість грає...
двінком)

Хвилини зникають,

Хвилини летять.

Це видко

хоча б з вікон...

Це видко з того

що дужа кров

грає

в жилах

щомить.

Я, як і ти,

молодію знов,

молодість ця —

шумить.

Я бачу з вікна

як приходить

в темі

ніч зером в горі,—

Це молодости так

навперейми

мчить

32 рік.

І ось він

приходить

землею ліворуч,

гримить

по республіці низом.

Я з швидкістю разом,

я з швидкістю поруч

очікую

й свій уже

призов...

МИХ. КУЦЕНКО

Ю. СМОЛИЧ І ЙОГО КРИТИКА.

СТАРИЙ буржуазний принцип — письменник пише, читач читає — що його (цей принцип) В. І. Ленін назвав напівобломіським, напівкрамарським. — назавжди відкинула пролетарська революція.

За доби диктатури пролетаріату, в період будівництва безкласового соціалістичного суспільства радикально змінюються стосунки між письменником і масою читачів. Масовий робітничий і когоспний читач культурно й політично значно виросли. Все це створює дедалі ширший попит на художню літературу, мистецтво, взагалі — на те мистецтво, що дійсно виконує функції класового виховання, мобілізує волю мільйонів мас на побудову соціалізму.

Величезну позитивну роль відіграв для письменника конкретна читачівська критика, його щільний зв'язок з масами.

Отже, ми боремось за творчий контакт, за спільну роботу письменника з читачем.

Цілком природньо, що наш радянський письменник жадав від маси читачів почути критичну думку про свою творчість, конкретне слово марксистської критики, яка повинна бути стимулом в дальшому творчому зростанні письменника. Що наша критика мусять виходити з принципів ленінської партійності і мати виховавчий, консультативний характер — це питання, на жаль, що деякі критики часто забувають, застосовуючи на практиці, там, де треба й де не треба, „методу“ голобельності, наклеювання „ярликів“, які й сам критик часто не по-партійному розуміє:

У статті „Мене нема“ журн. „Уж“, 1929 р. Юрій Смолич мав цілковиту

рацію скаржитись на сучасну критику, що про його чималу літературну продукцію „ніде ви не знайдете і півслова“.

Звертаючись до читачів, Смолич тоді писав:

„Ви берете півкопи історій, підручників літератури, критичних брошур і оглядів, і шукаєте, хочете знайти, як же характеризує мою літературну роботу наука літературознавства і критики. Але не шукайте — марна праця. Ніде ви не знайдете й півслова“ („Мене нема“).

Проте як говорять „світ не без добрих людей“.

Хоч з двохрічним запізненням, але відгукнувся на заклик Смолича досить таки кваліфікований критик Євген Кирилюк.

Вже сам заголовок статті „Не той курс“* нічого доброго Юрію Смоличу не обіцяє, крім голобельництва та теоретичної плутанини про творчу методу письменника.

Історична промова тов. Сталіна на нараді господарників 23 червня 1931 р., де він говорив, зокрема, про позорот певної частини старої виробничо-технічної інтелігенції на бік радянської влади, в такій же мірі стосується й письменників.

До пролетаріату, що під керівництвом ленінської партії успішно звернуло першу п'ятирічку за чотири роки, повернулася значна частина старої інтелігенції мистецького фронту, і тут ми повинні змінити своє ставлення до неї.

Які ж, скажімо, має Є. Кирилюк

* „Не той курс“. „Літгазета“ № 26 — 27, 1931 р.

аргументи доводити, що Юр. Смолич продовів у своїй творчості робить зворотні процеси, тобто відходить від завдань робітничої класи? Абсолютно ніяких. А проте критик неодноразово підкреслює:

„Цих своїх помилок Юрій Смолич на дальшому етапі своєї творчості не тільки не позбувся, ба навіть їх *збільшив*, заглибив“ (курсив мій — М. К.). Там, де письменник намагався наблизитись до сучасності, — в нього трапляється „черговий прорив“. (Таємничі Лапки Кирилюка — М. К.)

Від сучасності письменник відходить назад до минулого“.

Крім цього безпідставного Кирилюкового твердження, що його розбила сама дійсність, нова Смоличева літературна практика, кваліфікований критик пророкує ще Смоличеві „вічне попутництво“.

„Світгляд письменника не відповідає рівню тих завдань, що стоять перед попутницькою літературою, особливо тією частиною, що хоче стати союзником пролетарської літератури. Творча метода Ю. Смолича не матеріялістична і не діалектична. Як член техномистецької групи „А“, групи формалістичної, він не в силі переозброїтись“.

Та коли до цього в корні невірне теоретично плутаного Кирилюкового формулювання додати ще тезу, що „його (Смоличева) машина бере не той курс, якого вимагає доба соціалістичної реконструкції“, — то ми побачимо реалізацію наскрізь шкідливого гасла „Спільник або ворог“, що це гасло в різних модифікаціях застосовувала рапівська, а в нас на Україні успівська критика.

Як відомо, це неправильне гасло партія своєчасно викрила й рішуче засудила, примусивши запаморочених критиків оглянутись назад, бо вони, стоячи в основному на правильних позиціях щодо боротьби з різними буржуазними та дрібнобуржуазними теоріями в літературі, з контрреволюційним троцькізмом і примиренським ставленням до нього, — часто-густо такі ж „методи“ застосовували і до певної частини письменників, які насправді дійсно прагнули брати участь у соціалістичній культурній будівництві.

Вернімось ще раз до наведеної вже цитати.

Кирилюк пише, що Юрій Смолич „Як член техномистецької групи „А“, групи формалістичної не в силі переозброїтись“.

Ця засуджена від марксистської критики концепція на прокат узятая з „теоретичних“ праць В. Переверзева, який твердив, що письменник „роковим образом связан со своим классом“, а відтак, він не може змінити свій світогляд.

І далі: „Творча метода Ю. Смолича не матеріялістична і не діалектична“. Запишається тільки Смоличу примусово взяти методу буржуазну, ідеалістичну.

Така, знаєте, „критика“ жодною мірою не допомагає письменникові перебудуватись, а навпаки — *відштовхує* його від нас.

Стаття Є. Кирилюка написана передодні розгортання творчої дискусії, наприкінці 1931 року. Тим то ми подибуємо в ній хибний „настановчий тон“ щодо скерування ходу дискусії.

„Покласти край неухважності літературознавців до творчості Юрія Смолича повинна творча дискусія. Вона має спричинитись так до творчого розмежування й змагання серед пролетарських письменників, як і до ідейно-політичної та творчої диференціації серед письменників-попутників“.

Авже завдання творчої дискусії було лише зупинитись на оцінці творчості Юр. Смолича?

Юрій Смолич всім відомий, досить багато працює над різними жанрами, культурою стилю і т. ін. І тільки за це він дістав від Кирилюка „типового формаліста“, Подібні операції над таким письменником робив не лише Кирилюк.

Виходячи з групових інтересів ці критики так далеко зайшли лінією „суцільного гроблення“, що стали змішувати формалізм як методу буржуазну з формальними прийомами в художній творчості, що їх М. Фріче назвав технологічними компонентами.

У тій же таки статті Кирилюк питання стилю й жаврів радянської літератури зводить до „зайвої схоластики“.

„Цю схоластику ми вважаємо зайву. Творча дискусія повинна висунути на перший план питання світогляду, світорозуміння, піднести розгляд цих питань на певну філософську височину. А питання про-

жанри, що інколи надто палко дебатуються в нашій пресі, — питання другорядне“.

Що зміст і форма становлять у творі діалектичне ціле, цю всім відому істину теоретично знає (або мусить знати) кожний літературний критик.

Але на практиці, „в критичній запалі“ часто робиться розрив. По-суті такий експеримент проробив і Є. Кирилюк.

Радянська література також мусить розвиватись лінійно збагачення різних літературних жанрів, але, щоб всі ці шукання цілком відповідали політиці в літературі.

На шпальтах „Комсомольской Правды“ (№ 148) проблему науково-фантастичного, історичного і інших романів піднесено на принципову політичну височину. Цього бо вимагають величезні соціальні зрушення в нашій країні, наукові проблеми другої п'ятирічки.

А ця багатюща цілина в нашій літературі майже не зацеплена.

Про корисність соціально-утопічного роману говорив і В. І. Ленін, радивши Богданову.

„Ось ви написали б для робітників роман на тему про те, як хижаки капіталізму обробили землі, розтратили всю землю, все залізо, дерево, все вугілля. Це була б дуже корисна книга, сенйор махіст“.

А для Кирилюка проблеми жанрів це „формалістика“, „зайва схоластика“.

Смоличева творчість переважно йде лінійно науково-фантастичного роману й повісти.

В такому ж плані виконано і новий його твір — повість „Ще одна прекрасна катастрофа“.

У цій книзі Смолич зачепив нову, надзвичайно цікаву ідею — ідею оновлення сучасної медицини, переведення її на рейки соціальної профілактики.

З науковою точністю письменник розповідає нам про застосування й використання в медицині системи соціалікування, соцієвиховання людського організму.

Ідея ця, багатозначно підкреслює Смолич, має можливість здійснитись тільки за системи соціалізму, кардинально змінює виробничі стосунки між людьми, де забезпечена вільність широкого розквіту наукової думки. Це цілком правильно.

Весь капіталістичний світ пережи-

ває тепер період нечуваної в історії промислової й аграрної кризи.

Розуміється, створене становище не могло не вплинути й на науку, яка, загнана в безвихідь, прагне зберегти свою консервативність, ідейну тупість.

Капіталізм загниває „розгорнутим фронтом“, всією системою.

Дія в творі зав'язується тим, що на сорок сьомих річних зборах членів „Королівського медичного товариства“ сміливо виступає з теорією „молодої медицини“ відомий індійський лікар Нен-Сагор.

В сатиричному тоні змальовує письменник реагування на „зухвалий“ виступ лікаря Нен-Сагора англійських „поважних джентлменів“. Вони спантеличені виступом, вони дійшли аж до гістерики.

Вся преса відразу ж прибрала позу вірного захисника „порушених прав“ старої Англії. Преса, як це і личить буржуазній пресі, впала цілою зливою брехливих обвинувачень на адресу Нен-Сагора.

Обвинувачувалось його в „державній зраді“, в „утручанні в політику“. А „соціалістичні“ газети навіть почали шукати „зв'язку між лікарем Нен-Сагором та радянським торгпредством...“

Як бачите, і тут не обійшлося без того, щоб не згадати про легендарну „руку Москви“.

Аналогічних провокацій буржуазної преси історія зафіксувала досить багато.

Газети згадували ще про якийсь маєток у північній Індії — Нурі, який ніби належить Нен-Сагорові. Насправді ж, то був лише науковий санаторій.

Чому, скажім, буржуазна преса зчинила таку шалену кампанію проти нової теорії Нен-Сагора? Відповідь буде одна. Сучасний капіталізм, в період гострого свого загнивання, всілякі винаходи, наукові удосконалення розцінює як одверте злочинство. Недаремно ж ідеологи імперіалізму, „рятувальники цивілізації“, на кшталт французького письменника Жоржа Дюамеля, висувують проекти заборони нових винаходів, пропонують зупинити розвиток технічної думки Заходу.

Вони намагаються довести, що винаходи породжують зріст безробіття, крах капіталістичних підприємств. Нен-Сагор і його онука — молода лікарка Лілі-Ян - Нен - Сагор, що тоді ж на зборах виступила на захист дідової теорії, —

обом вони позбулись членства в медичному товаристві.

Але Ліліян „за антидержавний вибрик“ виключили із соціалістичної партії, до якої вона належала з 1921 р.

Було б ефектніше, коли б Смолич на прикладі соціалістки Ліліян показав, що її не виключають з тієї партії, а вона сама пориває з нею, усвідомивши абсурдність її.

Процес ви оду із соціалістичних партій ошуканих нею робітників і трудової інтелігенції й прилучення їх до революційного крила, партії комуністів — це явище набрало тепер масового характеру. Інакше кажучи, в країнах капіталу і в колоніях відбувається різка диференціація на ґрунті класового усвідомлення.

Для ревізії теоретичних праць лікаря Нен-Сагора обирається комісія з „видатних“ медиків Англії, на чолі з терапевтом Овенсом Прайсом, який між іншим: „після довгих емпіричних робіт, довів, що в спиртних напоях є алкоголь і що цей алкоголь загальною дією на людський організм“ (ст. 32). Так сатирично зображує Смолич буржуазних вчених, які на основі емпіризму ломляться в широко відчинені двері.

Отже, дія переноситься в Індію, де королівська комісія має проревізувати науковий санаторій лікаря Нен-Сагора.

Користуючись з ревізії, Смолич докладно знайомить нашого читача з основами теорії „молодої медицини“. І цей суто „академічний“ виклад аж ніяк не відбивається на художності твору. Юрій Смолич може майстерно будувати інтригу, ставити колізії і все це через вмале розміщення фарб у творі, створює художній ефект.

Звичайно, геніальний задум індійського лікаря Нен-Сагора за умов капіталізму є не що інше, як утопія. Але для суспільства соціалістичного, яке має всі передумови на світову перемогу, на життя — ідея соціальної профілактики реальна й корисна. І тут Смолич створює перспективу, увішши в дієві персонажі твору двох радянських лікарів Коломійця і Думбазе, які під маркою кореспондентів домоглися побувати на „ревізії“ і цілком перехоплюють суть теорії Нена-Сагора.

Невмірно було б думати, що ніби письменник зовсім не цікавиться соціальним життям Індії.

Про те, що „з-року-в-рік міцніше й свідомішає незначний порівняно пролетарський загін Індії і вже підносить свій владний голос перед своїм і англійських хазяїном“, ст. 59, про це письменник пише, але на цій ділянці у Смолича бракує глибокого розкриття дійсності.

Пешаварське повстання з повстанням с.-г. пролетаріату провінції Пенджаб не має щільного зв'язку й єдиної тактики боротьби.

До того ж цю картину малюється не в момент напруженої боротьби, а тоді, коли вже військо в спілці з поліцією жорстоко переслідує переможених повстанців. Окремих ватажків у страйках не видно. Звідси й повстанці являють собою суцільну недиференційовану масу, а повстання набирає характер стихії.

„Вікна серові Едварові (губернаторові) били за цей рік вже вчетверте“... (стор. 150). Хоч дає Смолич заявляє: „Повстанці поводяться дуже зухвало й певно, маючи добрий зв'язок з повстанцями самого Пешавару“. „Вони перестали бити вікна в губернаторському домі й перейшли до справжніх військових дій“ (стор. 158).

А ось про керівництво: „Навпаки, остаточно стало відомо, що повстання не випадкове і що страйком керує комуністична партія“ (стор. 170).

Фраз мало. Треба це втілити в художні образи, глибоко проаналізувавши суспільні явища. Знаємо, що феодальні відносини колоніальної Індії тримаються ще надто міцно. Але світова промисловість й аграрна криза, пролетарський вплив, що все більше зростає на численні селянські маси Індії, все це вкупі, дедалі зміцнює й поширює революційний фронт.

Добре вдався Смоличеві епізод мітингу, де гандісти закликали повсталих до парламентарських засобів боротьби, до політики пасивного опору й т. ін. Це улюблені гасла контрреволюційного гандізму.

Помітна в повісті тенденція письменника до наукової пропаганди (публіцистика). Але публіцистика в Смолича поєднана із засобами художньої творчості. А це вже позитивне явище.

І даремно Кирилюк будував перед Смоличем „барикади“.

На те, що письменник стоїть на платформі радлади і прагне брати

участь у соцбудівництві, на це Смолич
відповів і декларативно і художньою
творчістю.

„Завтра, може, треба буде боро-
нитися збройно. Сьогодні ж, поки

зброя лежить, письменник має мо-
білізувати свою творчість проти
війни, за ленінське гасло“ (Юрій
Смолич, „Літгазета“ № 11).

СТ. КРИЖАНІВСЬКИЙ

П О Е З І Я П Р О В У Г І Л Ь

ДОРОГИЙ читачу! Поговоримо з тобою про поезію. Чи правда, що ти не любиш збірок поезій на зразок *„Весні назустріч“* (збірка поезій до весняної засівної кампанії, упорядкував такий-то), *„Вирушають колони“* (збірка поезій до збиральної кампанії, упорядкував такий-то)? Адже правда, що ти подібні збірки розглядаєш, як своєрідну поетичну венігрету, що немає жодного функціонального впливу, що нічого не дає ні розуму, ні серцю?

Кажуть, також, шановний читачу, що ти взагалі упереджено ставишся, з певних причин, до української радянської поезії. Та що там кажуть!

Ти заходиш до першої-ліпшої книжкової крамниці і береш у руки якусь книжку поезій. Ти розгортаєш цю книжку на якійсь сторінці й читаєш:

„Буває — падаєш і яму риеш
носом...”

— А хто не падає?

— У кого цілий ніс?

Так кожен з нас, розбившись під
одкосом,

Уламок свій до перемоги ніс”.

Та з пересердям кидаєш книжку, але принагідно зауважуєш, що поет, як спритний баршник, з кожного слова утворює рядок. Мовляв, що слово — рядок, що рядок — гонорар. Потім ти переглядаєш ще декілька книжок з назвами *„Паритура тривоги“*, *„Геніяльні кристали“* і, врешті, береш в руки пісенник *„Цвіте червона Україна“* і рішуче його купуєш. Річ, безперечно, корисна, цікава, ціна приступна. І от, вже купивши, ти розгортаєш його на сторінці, де вміщено текст пісні *М. Бірюкова* — *„Бойова ударницька“* і з захопленням читаєш:

Дайош, дайош ударні темпи,
Дайош індустріальний крок,
Нам не страшний ніякий лемент
Ми маєм цифр гучний рядок.

Вже з середини строфи твоє захоплення змінюється справедливим обуренням. Справді.. Ти бачив усяких бюрократів, але в поезії такого одвертого бюрократизму ти ніяк не сподівався знайти. Ще недавно ти читав у *„Червоному Перці“* як висміює Бірюков халтурників і графоманів, і раптом — такий пасаж!

Після цього ти надовго губиш повагу до сучасної радянської поезії і рішуче читаєш *„Кобзаря“* Т. Г. Шевченка.

Проте, розчарування твоє, дорогий читачу, хоч і має деякі підстави, проте, є неправдиве і передчасне. Халтурники і графомани надто шкодять нашій поезії, знижують її якість, дискредитують в очах читача. Але було б неправдиво за цими негативними фактами не побачити величезного зростання української радянської поезії. За останні роки наша поезія значно зміцніла своїм художнім рівнем та ідейною наснаженістю, дала цілий ряд цінних поетичних речей, висунула низку імен талановитих молодих поетів з робітників-ударників, закликаних до літератури, що зміцнюють нашу поезію, надають їй сильного тембру, творять нову, соціалістичну якість нашої поезії разом з старішими поетами, що теж, іноді більш успішно, іноді менш успішно, перебудовуються на рівень нових умов і нових завдань радянської літератури. Читач уже знає імена Каляниника, Собка, Роговика, Нагнибіди, Муратова.

Огже, знову, звертаючись до читача, треба побажати йому уважно стежити й допомагати зростові молодих поетичних сил і перебудові старших своєю повсякденною увагою і товариською критикою та допомогою.

Змінився і сам читач. У поезії, порівняно з прозою, ще малий контингент читачів, але наш читач — це читач з фабрик, заводів, шахт, соціалістичних ланів і радянських вишів; це, головним чином, комсомольці й трудяща молодь. Це читач, що давно перестав бути тільки споживачем, а став активним творцем нових культурних цінностей, творцем соціалістичної культури, зокрема літератури, висуваючи з свого оточення нові кадри письменників і поетів.

Цей читач хоче бачити в поезії свої відчуття, відчуття нової соціалістичної людини, радість праці і перемог, нове сприйняття любови й дружби, природи, перспектив нового світу, що він буде його своїми руками, він хоче високохудожнього мистецтва, „душевної“ лірики, щоб не тягла назад, у багно старих індивідуалістичних почувань, в багно старого побуту, а що давала б ясну перспективу нового світу, нового побуту, нових почуттів людини, що прагне перетворити країну рабства, гніту й експлуатації на світ соціалістичний, завойований революцією, великим Жовтнем.

Цьому читачеві переважно, як і кожному, хто любить і цінує нову поезію, хто хоче зрозуміти новий характер, нову якість нашої літератури, ми й радімо прочитати збірку (теж збірку) поезій під назвою „За вугіль“^{*}.

В основі, в тенденції свого розвитку це нова соціалістична своєю суттю, своїм ціленим настановленням поезія, це якраз здійснення того, на що геніально вказав наш учитель В. І. Ленін:

„Это будет свободная литература, потому что она будет служить не пресыщенной героине, не скучающим и страдающим от ожирения „верхним десятиям тысячам“, а миллионам — десяткам миллионов трудящихся, которые составляют цвет страны, ее силу, ее будущность“.

Ось чому, коли ми напівжартівливо говорили з читачем, ми знали, що у радянської літератури завжди є і буде мільйонний читач, бо це література

його класи, що синтезує і показує в художніх образах його обличчя, його діла і думки, що агітує художнім словом за перемогу соціалізму. І єдине, що нас повинно турбувати, що ми ніколи не повинні спускати з уваги, — цілком закономірне незадоволення з того, що дає сучасна література читачеві, і не так з боку кількості, як з боку якості. Література відстає від темпів соціалістичного будівництва, від зросту соціалістичної свідомості мас, від загального культурного зросту країни, що ставить нові й нові вимоги перед радянською літературою. Особливо величезні завдання нашої літератури в перспективі завдань другої п'ятирічки, суцільної ліквідації неписьменності і розвитку культурної революції в нашій країні. Такого вдячного ґрунту для роботи не мала жодна література за всю історію людства.

Збірка „За вугіль“ є продовження й розвитку тих тематичних тенденцій і перспектив, що були виявлені в збірці „Вугілля на-гора“^{**}. Саме цим вона цікава і в цьому її відмінність від десятка тих збірок поезій на різні теми, що не дають жодного резонансу в нашій літературній дійсності.

„Вугілля на-гора“ вийшла в 1930 році, якраз на початку призову робітників-ударників до літератури. Вона тільки сигналізувала поворот української поезії до питань виробництва, праці, вугільного Донбасу. В передмові до цієї збірки я писав: „Це тільки перший почин. Призов ударників-пролетарів до літератури дасть ті героїчні твори, яких вимагає доба будівництва соціалізму“.

Збірка знайшла свого читача, її досить прихильно оцінила наша критика. В книжці відбився переважно рух молоді в Донбас, за мобілізацією ЦК, на поповнення вугільних кадрів, в його поетичному відображенні:

Наша доба — ударна доба.

Треба — засукуй рукава.

Треба — шахтар вугіль довбай.

Комсомолец — в шахтарські лави!

(А. Куценко — „На Донбас“).

Це були перші, часто-густо зовнішні враження, заклики до ліквідації прориву, ентузіазм комсомолів, прощання з селом і перші виробничі будні. Ось що один з сучасних дон-

* „За вугіль“ — збірка поезій. В-во ЛІМ. 1932 р., ціна 75 коп.

* „Вугілля на-гора“ 1930 року, в-во „Молодий Більшовик“.

басівських поетів *Гр. Триліський* писав:

„Привіт тобі, Донбас могутній,
До тебе їду я з села,
Щоб стати до шахтарських лав—
Твориш сучасне і майбутнє“...

Цим самим була цінна збірка „Вугілля на-гора“, як і тим, що дала перші поезії самих робітників-шаhtarів, хай іноді ще слабі і наївні, хоч в основному коло їх авторів було з комсомольських поетів-молодняківців.

„За вугілля“—збірка переважно ударницька, донбасівських поетів-шаhtarів, закликаних до літератури, тобто самих кадрів, що виросли з заводів, шахт, колгоспів нашої республіки в наслідок великого розмаху художньої творчости.

Вона показує, що наша країна виховує силу талановитої молоді з робітничої класи, про що вказав *В. Ленін* у статті „Как организовать соревнование“, що ніколи не буде зайво нагадати ще раз:

„Социализм не только не угашает соревнования, а напротив—впервые создает возможность применить его действительно широко, действительно в массовом разmere, втянутые действительно большинство трудящихся на арену такой работы, где они могут проявить себя, развернуть свои способности, обнаружат таланты, которых в народе непочатый родник и которые капитализм мьял, душил, давил тысячами и миллионами“.

Такі поетичні резерви виступають в збірці „За вугілля“. Нові питання, новий круг тем, зв'язаних з вугільним Донбасом, нове ставлення до людей і праці—ось провідні тенденції збірничка.

Коли у „Вугілля на-гора“ було наголошено на соціалістичній праці, то тут вони конкретно показані, не без хиб і зривів, про які—далі. Підтвердимо всі ці апіорні твердження прикладами з творчости поетів-ударників.

Перший розділ „Словом ударним по вугільному прориву“ в так би мовити декларативний розділ. В пролетарську літературу прийшов шахтар-ударник. Він приніс свої мотиви, свої теми, своє правдиве ставлення до художнього слова як до факту і фактору

класової боротьби, як до величезної ваги чинника переробки людей. В цьому якісна одміна такої поезії від попереднього періоду української поезії часів вібудовного періоду. Імена *К. Маренка*, *І. Бойтченка*, *Ф. Ідока*, *К. Герасименка*, *Мишалова*—ці імена, народжені закликом робітників-ударників до літератури. У вірші „Темпи“ *М. Мишалов* говорить:

„Чуєш, країно рад,
Бачиш своїх героїв?—
Сотні ударних бригад
Стануть за вугіля горю.“

Проте він ще не опанував техніки поетичної майстерности. Поряд гарних місць у нього є невдалі, шаблянові вирази:

... „Небо розквітло у згарі
... Наша чарівна доба

„Небо розквітло“—поетичний штамп. „Чарівна доба“—невдалий епітет. Швидше можна сказати—могутня, а слово „чарівна“ не пасує до теми, воно залишилось з реквізиту селянської поезії.

Так само вірш *С. Забудського* хвилює на загальність, хоч в кінці він дає правильну, міцну кінцівку.

„Ми питання поставили просто—
Тільки так зліквідуєм прорив
Як зарубна уріжеться гостро
У незаймані в лавах шари“.

Непогані пісні *К. Маренка* „Заклик“ та *Герасименка* „Пісня про вугілля“.

Не вираховуючи скільки тут є вдалих чи невдалих строф, мусимо сказати, що цей декларативний розділ зроблений так, щоб його відкинути назавжди. Час поетичних декларацій давно минув. Кожний поет якимось себе декларувє, визначає свій поетичний шлях, але поетичні декларації—це тільки визначення творчости, а далі мусить йти творчість, що одночасно є найкраща декларація поетова, бо людей, як відомо, судять не тільки з слів, а по ділах рук їхніх.

Загальне позитивне враження у віршах цієї збірки—їхня емоційна наснаженість, щирість, відсутність отієї недорікуватої галасливости на зразок:

„Дайош, дайош ударні темпи,
Дайош індустріальний крок“.

В процесі творення нових культурних цінностей, зокрема в поезії виро-

бляються і стверджуються нові марксістські критерії естетичного і неестетичного і подібні вірші викликають у нас негативну реакцію. Поезія не любить крику. Такі вірші (як наведений) ми відчуваємо як барабанщину, як фалш. Загалом творча метода ліфівської поезії є історична пимка в літературі, що породила вульгаризаторські літфронтівські теорії і таку ж практику. Ця барабанщина, „заклинання змій“ виходять з нерозуміння завдань поезії як засобу емоційного впливу, з невміння конкретизувати, художньо реалізувати тему. Замість писати картину, тобто замість творити образ, ліфівська поезія писала тільки написи до картин. І хоч кожне порівняння умовне, але треба сказати, що поезія, як і малярство повинна сама себе пояснювати, повинна розгортати образи нашої дійсності.

Говорити про літфронтівську творчу методу, розкривати її пустопорожню суть доведеться ще довго, бо вона як лінія найменшого опору, завела на цей шлях і загубила чимало здібних поетів. Є такі зразки і в поетів збірки „За вуіль“. Ось, наприклад, В. Лагодзинський—у вірші „Буденівко, чувш?“ закликає:

Буденівко,
Годі плестися в хвості,
Годі давати півсотні відсотків“...

Наряд чи такий командирський окрик здібний організувати, емоційно вплинути на масу читачів, хоч ділі автор переходить в коло худ. жнього переконання, переважно агітаційним забором. Ми вже говорили, що поезія зараз від методів агітації повинна перейти до поглибленої художньої пропаганди. Тож коли „Вуіль на-гора“ показувала тільки тенденції повороту поезії до виробничої тематики, то „За вуіль“ є певний факт у створенні великого більшовицького мистецтва і особливо у боротьбі за творчу методу нашої радянської поезії.

За останній час шукання й дискусії коло проблеми про творчу методу нашої літератури явно затихли. А між тим вони потрібні, як повітря, як вода. Літфронтівський схематизм і декадентське естество все це наявні загрози для наших молодих поетичних кадрів. Зараз наші теоретики висунули твердження „правдиво відображайте

нашу дійсність — ось основна вимога до письменника. Треба зрозуміти, що дійсність наша суттю діалектична. Чи вірне це твердження?—Так, вірне. Чи потребує воно детальнішого розкриття як основне творче гасло?—Безперечно його треба деталізувати і розвинути. Перш за все треба відзначити, що єдина творча метода здібна правдиво відобразити дійсність є метода діалектичного матеріалізму. Заперечуючи ставку на самоплив, на емпіризм на інтуїцію, ми повинні визнати, що правдиво відобразити дійсність зможе лише той письменник, що володіє, що намагається оволодіти діалектичною методою. Це підтверджує третя теза К. Маркса про Фюєрбаха, де ми читаємо пряму відповідь на наше твердження.

„Матеріалістична наука* про зміну обставин забуває, що обставини змінюють люди, та що виховник сам мусить бути вихованим“. Отже поширюючи, деталізуючи гасло „правдиво відображайте нашу дійсність“, треба мати на увазі, що письменник не тільки відображає об'єктивну дійсність, а й активно її змінює. Тому й треба особливо виразно підкреслити роль світогляду, як активного начала, роль озброєння письменника діалектичним матеріалізмом, як єдино вірною науковою методою пролетаріату („виховник сам мусить бути вихованим“).

Світ розвивається за законами діалектики, дійсність наша справді суттю діалектична, тож письменник мусить діалектично-правдиво відобразити нашу дійсність. Стаття „Правди“, на рівень нових завдань підкреслює провідну роль світогляду в процесі творчості, а не покладання на інтуїцію, на самоплив.

Письменник мусить усвідомити всі процеси боротьби пролетаріату за соціалізм в уї їхній конкретності і суперечливості. Художник має показати не голу схему боротьби й будівництва, а його обов'язок показати діалектику життя, боротьби та будівництва, труднощів на цьому шляху та героїчне їх перемагання, художник має все те показати на конкретних прикладах підносячись в своїх узагальненнях до вершин

* Мається на увазі „погляд старого матеріалізму“.

філософської думки марксизму-ленінізму“.

Тільки так треба розуміти гасло „правдиво відображайте нашу дійсність“. Тільки письменник, поет, що стоїть на височині передових ідей своєї класи може правдиво показати нашу різнобарвну дійсність.

Так само прекрасне визначення про летарсько-соціалістичного реалізму як провідного напрямку творчої методи пролетарської літератури наша критика досі не аналізувала, не довела на конкретних творчих зразках з сучасної прози та поезії.

Але повернімось до збірки „За ву-гіль“. Другий розділ книжки — „На вугільний фронт“ охоплює переважно тематику приходу до шахти, перші враження колишнього колгоспника або робітника, що став шахтарем.

Люди змінюють обставини, нові виробничі обставини змінюють людей.

„Нервами гірними дише
Газова шахта в землі...
Все це я бачу уперше
Все незнайоме мені“.—

говорить Ф. Їдок („Сьогодні прийшов до вибою). Теж повторює Миша-лов у „Пісні про мобілізованого“

„Ще вчора степу далі
Вклонялося жито до ніг.
Сьогодні ж у шахті ударник,
Сьогодні нові пісні“.

Погано, що у цьому розділі поети замало і схематично показали, як обставини змінюють людей.

Нічна зміна, механізація шахти ударне виконання планів, як справа чести, ось що став провідним у творчості ударників, тобто показ життя у його діалектичному становленні, виступає. Важливо те, що свої іноді й примітивно оформлені поетичні враження робітники вміють художньо сконкретизувати.

З творчої практики виходять певні настановлення і погляди та суперечки про творчу методи.

Один з авторів збірки надіслав нам до журналу „Молодняк“ етюд про новобудову, де суворо тему будівництва нової шахти подав у елегантному облямованні весняного цвіту, невмирущої величі природи, в стилі довженківської „Землі“. Вийшла механічна

сполука двох стилістичних метод реалістичної й романтичної, Вийшло так: тему про новобудову віддано реалізму, а „невмирущу велич природи“ — романтизму.

З цього приводу у нас виникла поема:

Автор: „Будьмо відверті. Хіба ти не почуваш того, як більшість наших талановитих молодих поетів пишуть мало і пишуть блідо, боючись у рядки пустити „анархічного“ вітру або „гріховодного сонця“ або „спокусливих“ пахощів. А лірики, справжньої чутливої лірики у нас немає“.

Я: „Так. У нас в поезії справді за останній час ствердився дух сором'язливості, цнотливості і теми про любов, природу, пейзаж стали ніби заборонені якимись неписаними законами, їх просто не друкували. Це наслідок некультурності і комуністичного ханжества, якого так не любив В. Ленін, неодноразово проти цього виступаючи. Такі ханжі думали, що то, мовляв, за вірш, де немає трічі повтореного „хай живе“. Специфічність поезії, як засобу образно-емоційного впливу втрачалася“.

Але це не значить, що я згоден з автором. Зараз здається ця хвороба минула. Чи помічає автор, що біда наших поетів якраз у тому, що вони не вміють наблизити у свої рядки гріховодного сонця, анархічного вітру і спокусливих пахощів і чим менш талановитий поет, то більш у нього баранщини і схеми. Донбасівські поети не підуть цим хибним шляхом.

Ніяк не погоджуюсь з автором, що справжньої лірики у нас немає. Це зовсім невірно.

Візьмем вірш Ф. Їдока „Шахтарські будні“. Хіба це не наша лірика, що не розмагнечує, а організовує, звеселяє, бадьорить

„По весні ми вийдемо в поля,
У прозору даль і гони,
Вийдем, вийдем погулять
З гармоністом-коногоном.
Голосніше грай гармонь,
Жар всипай у теплі груди.
Завтра в шахту, у вибій,
До вагонеток і зарубних...“

Нам треба прислухатися до вимог нашого читача. Читач, скажімо, донецький шахтар приходить у бібліотеку і вимагає почитати щось „душевне“. Ми

поетів соціалістичної України, повинні пережити гинулу душевність „Страдания“

Ми повинні протиставити бадюру лірику, бадюру пісню, що зачеплювали б з іншого боку ті струни, що відкриті всенішніні, базарному мистецтву.

Автор: Чому, за віщо, і з якої речі всі спроби, тенденції спрямовані на поведнання залізної моді наших днів з лірикою і запахом природи, названо „еклектикою“, позбавлено права голосу.

Я „Невірно. Ми не проти таких тенденцій, але ми проти еклектики. Треба зрозуміти принцип єдності теми, матеріалу і художніх засобів. В етюді механічно поєднано боротьбу бригади і весняну повинь цвіту, коли врешті не розумієш що головне“.

І далі: автор листа не хоче зрозуміти, що лірика не тільки в кохання в природі, а всю розмаїтість людських почуттів охоплює вона, бо лірика і в боротьбі, і в будівництві, що лірика змінює свою буржуазну суть, поет змінює об'єкти своїх емоцій. Вона не повинна навівати людям „сладкий сон“ за принципом:

„Тьмы низких истин нам дороже
Нас возвышающий обман“.

Ми боремося за лірику соціалістичних почувань, проти індивідуалістичної лірики „світ — це я“ і т. д., як проголошували декаденти. Нова лірика безперечно, включає мотиви кохання, дружби, розлуки, природи, без цього вона не є лірика, але йде далі, охоплюючи почуття радості праці, творчості, почуття колективізму тощо. Але автор хапається за віджиле розуміння лірики як чогось виключно ніжнього, „сосуда вічної краси“; і думає, що він говорить нові істини. Треба дивитись вперед, а не назад. В цьому авторова помилка.

Ця збірка „За вуїль“, де наш автор вмістив декілька талановитих віршів, ядро стверджує, що тут поезія самих будівників, борців за виконання плянів, що всі вони активно спрямовані. Література будованого соціалізму мусить бути активна, клясово-спрямована. Вона повинна знати і знаходити провідні тенденції нашої діалектичної дійсності.

Ось чому треба більше дискусій про творчу методу. Більше сперечатись, більше шукати. В шуканнях, в суперечках пізнається істина. Ще Ленін сказав словами Гайне: „Теория, друг мой, сера, но зелено вечное дерево жизни“.

Як ми вже зазначали, всі розділи збірки „За вуїль“ охоплюють основні моменти життя вугільного Донбасу, боротьбу за виконання плянів, ліквідацію прориву, механізацію Донбасу, комсомольське поповнення, ударництво і содмагання, а також ту клясову боротьбу, що точиться на шахтах.

Третій розділ „За комсомольську лаву“. Вірші цього розділу показують комсомол як величезну силу, що бореться за вугільні кадри. Ів. Бритченко, змальовуючи шахту (вірш „Наступ“), закінчує:

„Шахто нова, здрастуй!

В нас питання руба —

Повести у наступ

ЗЗ зарубних“.

Досить напружений вірш робітника Зюзіна — „Комсомольський рапорт“ про боротьбу за темпи видобутку механізмами і врубовками. Він закінчується так:

„... По лаві сказали:

шість.

Зміна. Скінчена праця.

— Бригадире! Скільки

вагончиків?

Звучить переможно —

Сто двадцять!

Але іноді показ темпів соціалістичної праці набуває характеру непотрібної нам галасливості і, що характерно, у поета, що сам не є робітником-шахтар:

У вірші Лагодзинського „Штурмова ніч“ праця показана з дрібно-буржуазного погляду „жертви“, праці без упину, по двадцять чотири години і т. д. Такий підхід до праці часто трапляється у віршах поетів-ударників, а ще частіше неударників, як у Жарова, наприклад:

Работай, работай, работай!

.....

А отдых потом, погоди!“

Мовляв, у рятю, на небі. Хіба обов'язково треба показати так, як хоч би у Лагодзинського?

І знов напружувалися всі,
Аж доки не схилилися сонні,
Та за хвилину піднімалися
І знову билися в чорні стіни.
Здавалось, мало, мало, мало,
Прийшли наземники на зміну.
Із рук виймали обушки важкі.
І далі штурмували чорні стіни.

Як бачите, такий показ дає привід говорити, що це якась каторжна робота. Автор не зрозумів принципу матеріалістичної діалектики: „показати типове в типових обставинах“.

Тов. Косарев в доповідні на VII все-союзній конференції комсомолу зазначає:

„Нужно исходить из революционной целесообразности: если требуется не спать, мы не будем спать, двое, трое, четверо суток, если в этом будет нужда и необходимость. Но система ли это работы? Те, которые возводят принцип партизанщины, аварийный метод работы в систему работы, те не поняли того основного, что говорил Владимир Ильич Ленин: „нам нужна мерная поступь железных батальонов пролетариата, а не истерика“.

Ця цитата якнайкраще показує, що не в показі зовнішніх ефектів і навіть героїчних вчинків поети дадуть нове ставлення до праці, а в тому психологічному зрушенні, що сталося у свідомості робітника, колгоспника, в тому, що, наприклад, показує „Правда“ в серії автобіографій— „Люди революції“.

Поет мусить показувати своє ставлення до фактів, які він подає, а це ставлення мусить бути підкорене формул— показувати типове в типових обставинах.

Четвертий розділ книжки „Механізми беріть“ присвячений механізації Донбасу.

„Ми питання поставили просто,
Тільки так зліквідуєм прорив,
Як зарубна уріжеться гостро
І незаймані в лавах шари.

Один з крапих віршів цього розділу „В перекопах вугільного штурму“ К. Маренка. Тут подано, здається, крапий на всю книжку образ брига-

дира - ударника. Бригадир прийшов в села до шахти вибійником, а тепер:

„Ех, прощай, обушок!

— Вищі темпи.

Буду завтра на врубовій брать“.

К. Маренко помітно творчо зростає. Але поряд гарних віршів у нього чимало зривів, непотрібних запозичень. Поетичною майстерністю він ще не оволодів. Велика шкода, що ми в морі поезії плаваємо іноді в човні, яким не вміємо як слід керувати. Без поетичної індивідуальності не має поезії. Творча метода може бути однакою в багатьох поетів, але кожен повинен мати свою „індивідуальну“ особливість, у кожного поета мусить бути своя лінія огня, лінія зору, він повинен по своєму оформлювати світ, інакше він не поет, а папуга.

У Маренка часті зриви з свого властивого йому тону, Ось, наприклад, вірш „Бригада“, написаний явно з чужого голосу:

Вишнево - сонячні копир,
Співають естокади.

Рвонуло.

Гаркнуло.

Гар! Гир!

Зірвало провід в шторах.

Штурмує в наступ бригада

З молодняком мотора (?)

Писано з похвальним намаганням шукати якихось нових динамічних форм вірша, а вийшла просто невдаля пародія на „Псалом залізу“ П. Тичини.

Дуже невдаля і „пісня мотора“, вся збудована на словесних витребеньках. Автор думає, що це є якесь новаторство, тоді як насправді це вже давно відкриті „Америку“, які пора закрити.

Вибір епітетів, тропів, а особливо образу в поетичному мистецтві — є основне. Збереження принципу локальності образу: говорити про певні речі відповідними поняттями, відповідним до них словарним матеріалом. Це все речі першорядної ваги.

Ми іноді працюємо з поетичним словом, як музика, що грає на піяніно, не знаючи нот.

Крім Маренка більш - менш проявляють себе як поетичні одиниці Ф. Ід к, І. Бритченко, Лагодзинський, Герасименко.

У віршах Ф. Ідока та К. Герасименка особливо помітна лірична те-

ція, емоційна свіжість. Вірші *Ф. Ідока* — „Сьогодні прийшов до вибою“ і „Шахтарські будні“ та пісні *К. Герасименка* — „Пісня про вугіль“ та „Шум машиновий“ свідчать, що вони можуть бути співцями нового Донбасу, дати в своїй творчості те, що прохає в бібліотеці якийсь молодий шахтар: дайте почитати щонебудь „душевно“.

Інакше можна оцінити творчість *В. Логодзинського*. Він, маючи чи не найбільшу літературну кваліфікацію, має чи не найбільше хиб *Зайва* галасливості і літфронтівський схематизм говорять не на його користь. У вірші „Машина втрутилася“ він навіть і непереконливо розставив людей, як маріонетки — за врубів машину, проти врубів машини. Вийшла схема і фальш. А письменник має подати не голу схему боротьби й будівництва.

Взагалі історична помилка лєфівсько-літфронтівської школи в тому, що вона йшла не лінією створення образу, а лінією створення схеми-образу. Від цих схем нічого не залишається. Адже поезія — засіб емоційного впливу словесно-образними засобами. Знов кажу — коли рівняти поезію до малярства, то лєфівці замість творити картину, писали написи до картин або декламації.

Порівняння це є умовне, але, на нашу думку, справедливе.

„Ударнику,

Твій брат — нафтовик, напруживши сили,

Аж дві п'ятирічки

Вкладає в п'ять років,

А ти відступаєш...!

Так звертається поет до читача. Чи своїми засобами він працює? Ні, чужими. Такі вірші *М. Горький* називав „дидактическая рація“.

Збірка „За вугіль“ цінна як етап, як вірне накреслення шляхів поетичного розвитку донбасівських поетів-ударників. Як перспективи розвитку поезії? Це, поперше, розвиток жанру соціалістичної лірики, подруге, розвиток сюжетного віршу, балади, широкі полотна поеми. Помітно, що навіть у ліричному жанрі є нахил до більших речей, тим більше в епічному жанрі. Ми живемо в час, коли будівництво соціалізму розгорнуто на всю широчінь, коли можна робити широкі, художні малюнки, окреслювати типи позитивних героїв — людей нашої епохи.

Не дарма зараз за провідну визнається творча метода революційно-соціалістичного реалізму. Наша епоха реальних досягнень і перспектив, багдворих еуспільних настроїв дає право саме для реалістичної творчої методи.

Збірка „За вугіль“ має цілу низку хиб і слабих місць. Поперше, треба відкинути самий принцип таких збірок, раз його використавши. В більшості такі збірочки читач обходить і „За вугіль“ цікава тільки як демонстрація поетичних сил вугільного Донбасу.

Вона, безперечно, показує творче зростання поетів-ударників, і разом з цим цілу низку хиб, що є безперечно хобори зросту.

З таких хобор зросту треба відзначити неохайне часом ставлення до мови, до словесного оформлення матеріалу, епітету, зловживання спеціальними термінами тощо. Такі вирази також, як „квациать“, „сволота“ та інш., не можуть правити за позитивні мовні факти.

Подруге, збірка недостатньо художньо показала, не підкреслила провідну роль партії як керівника й організатора соціалістичного будівництва, нового механізованого Донбасу, а значить і в процесі почату переплаву людської свідомості. Прodeклямувати про партію не досить. Треба, щоб там, де говорять про комсомол, було видно, що він є перший помічник партії у всьому нашому житті, роботі, класовій боротьбі.

Потрете, основна хіба збірки в тому, що вона недостатньо, зовсім мало, і невміло показала типи людей, конкретних людей — носіїв соціалістичних темпів, героїв п'ятирічки.

Наша дійсність дає занадто багатий матеріал для життя, для поета як у питаннях виробництва, так і в питаннях побуту. От „Комсомолец України“ недавно вів дискусію про побут шахтарської молоді.

Тов. Косарев, приділяючи цілий розділ своєї доповіді на VII всесоюзній конференції комсомолу кул турі й побуту робітничої молоді, багате зупиняється на питаннях літератури. Ось що він говорить:

„Таким образом мы не против любви, не против музыки, не против цветов и не против стремлений хорошо одеться, наоборот: мы за это, но мы все это подчиняем зада-

чам нашого класу, або ми створюємо нову життя, більш красочну, більш насичену для людини. Ми дійсно створюємо ту життя, в якій людина буде звучати гордо, як говорив Горький”.

Наша комсомольська література повинна підняти високо питання комуністичної моралі, питання боротьби проти нудьги, проти міщанства, за здорове, багаторанне життя. „Продукційно працювати, культурно жити” — ось гасло комсомолу сьогоднішнього дня.

Повертаючись до збірки „За вуіль”. відзначимо, що вона в основному фрагментарна. Прагнення до великих, цільних речей, ґрунтовних творів, поем цілком відповідає тенденціям суспільного розвитку і вимогам читача. Отже, ми за сюжетний вірш, баладу, поему. Треба наповнити вірші рухом, елементами драматичної дії, ми за соціалістичну лірику, що не розмагнечувала б, а озброювала читача волею, ентузіазмом в боротьбі за перемоги соціалістичного будівництва.

А творчі зриви „За вуіль” авторам треба вивчити і зрозуміти. Показ героїв п’ятирічки реалізований слабо. Треба говорити не про героїв взагалі, а про конкретних героїв, бо саме з них, з їхніх окремих рис виростає образ збірного позитивного типу, героя сучасності.

Такого героя українська радянська поезія ще не спромоглася дати. Виконати це завдання — найсерйозніший творчий іспит для кожного поета, особливо ж для робітника-ударника, закликаного до літератури, бо в ній майбутнє нашої літератури, бо „далеко ширше змістом і розміром стоїть завдання виявити і виховати нові покоління пролетарських письменників і художників з передовиків — ударників, робітників і колгоспників” („Нарівень нових завдань”).

Перед комсомолом і перед комсомольською літературою тут величезне поле діяльності і в цьому процесі комсомол повинен відіграти першорядну роль.

СЕРЕД КНИЖОК ТА ЖУРНАЛІВ

О. ГРИША „НА КОЛІЯХ“.
Повість. Ст. 87, ц. 60 к., вид. ЛІМ'у

ПШОВ третій рік призову ударників до літератури. За цей, порівняно невеличкий, час ми маємо уже значні досягнення в творчості призовників, досягнення, які геть збивають шкідливі думки про те, що ударник від варстату, ударник із штреків, шахти, нічого нового в літературу не дасть.

Книжка О. Гриші „На коліях“ є велике досягнення в творчості криворізьких письменників. О. Гриша, як зазначено в передмові („Замість передмови“ М. Юхвіда та М. Олійника), сам залізничник, знає добре життя транспорту і його роботу. Це допомогло йому в художньому показі життя залізничників місцями перебороти схематизм, характерний для творчості початківців, що часто не можуть похвалитися знанням тієї справи, за яку вони пишуть.

На паровозі працює машиніст Савич, комсомолец Кива й замаскований клясовий ворог—Ромка. Ромка, як виявилось згодом, є син розкуркуленого сільського багатія; він вчився в технікумі, але його з технікуму виключили і Ромка пролазить на паротяг помічником машиніста. На паротязі він чимало шкодить, звертаючи все на комсомольця Киву. Врешті Ромко зустрічається з дочкою машиніста Семеновича, закохується в неї. Машиніст дає згоду на одруження, але раптом знаходить листа, з якого довідується про дійсне обличчя Ромки й на комсомольських зборах викриває його. Такий, коротко, зміст повісті „На коліях“.

Насамперед треба відмітити те негативне, що й надалі заважатиме авторів успішно працювати.

У дальшій роботі авторіві треба звільнитися від пут схематизму, що місцями виявляється в показі дівчих осіб. Клясового ворога Ромку автор малює так, що до нього (до Ромки) в читача не виникає зненависти, а комсомольця Киву автор змальовує апатичним, нерішучим хлопцем і читачеві він через свою нерішучість іноді стає чужим. Хоч, правда, й не можна сказати, щоб Кива був завжди в своїй поведінці інертний.

Кива—це один із негативних комсомольців, хоч автор не хоче подати його таким.

Комсомольці—Киви—є ще по наших осередках, вони хочуть бути ударниками, на паротязі, хочуть заслужити похвали від машиніста за добросовісне ставлення до роботи і не можуть.

Ромка цькує Киву.— Це цькування не досить обґрунтовано. Цькування починається відтоді, як Ромка закохується в дочку машиніста Зою і чує від Киви такі, тривожні для Ромки слова:

„— Я з нею отут біля паровоза вже декілька разів зустрічався“...

— Да, дівчина, „що треба“!

Отже, на перший погляд, здається, що вся ненависть до Киви в Ромки виникає через ревності і лише згодом виясняється, що Ромка виконує „батьківські заповіді“. В Киви виникає ціла низка підозрінь, але він не рішається їх висловити ані машиністові, ані секретареві осередку.

Отже, Кива не є типовий комсомолец і сам автор його і не ставить за приклад іншим.

І комсомольця Шуру теж подано схематично, і шаблянова його роль не зовсім виразна. Врешті, ми і не можемо сказати, яку роль посідають такі „красноба“ на виробництві.

Взагалі вся молодь, і секретар осередку Шрамко, і Андрійко, і Михайло, і інші, хоч і стають на першій фланг серед всієї комсомолії транспорту, а проте вони зовні один від одного не відрізняються. Нальот знеосібки в показі героїв. Треба було б також авторові подати парткерівництво, хоча б через машиніста Семеновича, бо в усій повісті майже нічого автор не говорив про партосередок, про його керівництво комсомольським осередком. Комсомольський осередок від партійного зовсім ізольований.

Безперечно, в повісті „На коліях“ є чимало й досягнень. Так, приміром, автор яскраво малює боротьбу комсомолу транспорту за виконання наказу маршала шляхів тов. Андрєєва.

О. Гриша ясно усвідомив, що рушійна сила на транспорті є комсомол. Комсомолія станції Світної (де відбуваються всі події) змагається з іншими залізничними осередками. На бюрові

осередку розбирають роботу відстаєлих бригад, дошуковуючись причини відставання.

Автор також розуміє актуальність гасла нашого вождя тов. Сталіна — „техніка в період реконструкції вирішує все“.

Особливо сильний кінець повісті, де машиніст Семенович на комсомольських зборах викиривав дійсне обличчя Ромки. Коли читач протягом повісті ставився до Ромки байдуже, тоді в кінці в читача запалюється вогонь ненависті й гніву до цього прихованого ворога, як і до його батька, що наказує

„— Руйнуй, Ромо! Пам'ятай батьківські слова“.

Отже, не зважаючи на невисоку художню вправність автору, повість „На коліях“ заслуговує на увагу робітничого читача.

О. Ковальчук

М. ШЕРЕМЕТ. „КРУТА ТРАЕКТОРІЯ“. В-во „Рух“ стор. 39, ц. 1 крб.

ЗБІРОК військових поезій ще досить мало в нашій літературі.

Свого часу червоноармійцям був відомий Павло Кононенко. Тим то з особливим інтересом зустріла червоноармійська маса збірку М. Шеремета „Крута траєкторія“.

Адже художнє слово допомагає опанувати тепер таку складну військову техніку, боротись за високу дисципліну, за швидше зростання читачевого політрівня.

Автор закликає бійців опанувати техніку стрільбини, дає пораду відпускникам. Його звертання „не закошуйте“, просте, щире:

„Товаришу,
Ти пам'ятати мусиш,
На що гвинтівка
у твоїй руці.
(„Ударним стрільцям“)

Автор з закликом звертається до відпускників-ударників двох бойових ліній.

„Відпускнику,
Поміркуй на мить.
Куди взяти літер.

Бо в нас скрізь „ліси рештовань стоять“, але особливо потребує рух Донбас і автор кличе їх туди:

„Бійці, беріть літери
В Макіївку,
Горлівку
Сталіне“.
(„Відпускникам“).

Оборона країни — це справа всіх трудящих, і на „сигнали ракет і інтервенцій“ ВРНГ рапортує новими велетнями, високою соціал.стичною технікою.

„Під більшовицьким
Високим прапором
ВРНГ подає свій рапорт
Про якість заліза радянського,
сталі,
бетону, вугілля,
нових магістралів“.

„Країна під марша воєнного
грома

Перевіряє бій і оборону.
ВРНГ, Воєнмор під честь
відповідають країні: „Єсть!“
(„Рапорт оборони“).

Наша армія міцна не лише високою технікою, а й свідомістю. Боець знає, що і кого він буде боронити.

Навіть саадати капіталістичних армій починають розуміти суть війни імперіалістичної

... саадат ... поверта на офіцера багнет".

Свідомість революційна росте, бо є з кого брати приклад, є дійсно, рідна червона присяга...

Червоний бовць знає для чого він отак старанно опановує військову техніку, чому з особливою любов'ю береже її.

Основа бойової підготовки—це стрілянина, тим то автор правильно твердить, що все мусить сприяти високим по ажчикам, навіть кухня.

Правда, це у автора не досить виразно підкреслено.

Від того, як налагоджена зброя, як бовць знає бій своєї рушниці,—залежить його стрілянина. Тому він дає зразкову рушницю № 33527.

"Я її беру тривожно.

Всякий гвинтик і жолобок".

Тому і упевнено говорить:

"Я беруся без промаху цілити,
Закарбувати кожен крок"

і знають її всі в дивізії.

"Крута траєкторія"—це малесенький кусочок з життя Червоної армії. *Шеремет* не дав повнокровної картини життя бійців, відчувається поверховість, можна здибати й надто загальні

описи ("Тривога"). Немає живих людей, творців героїчних буднів.

Заклики до деякої міри голословні, не показують шляхів до їх реалізації, боротьби.

Автор сам бачить свої прогалини:

Армії нашій

Дай ти бійця,

Ударника — командира!

Щоб ще герої були до кінця.
Звитязці нового миру",

Щоб на боротьбі цих позитивних героїв могло вчитись нове й нове покоління.

Збірка, безперечно, цікава, в основному правдиво розв'язує питання про об'рону.

Написана живо, зрозуміло, досить висока художня її якість.

Варто зауважити, що гасла в армії мають надзвичайно велике значіння, і їм варт приділяти увагу.

Коли *Шеремет* виконав своє зобов'язання щільніше зазнаномитися з життям армії, він дасть безперечно високоякісний твір про Червону армію.

Зокрема вкажу тут на (ніби!) дрібницю, яка все ж таки затримує розповсюдження книжки серед бійців,—це ціна її,— вона занадто висока, не дивлячись на маленький формат.

М. К.

СЕМЕН ГОРДЕЄВ. СТИХИ
ДВОУ — ЛІМ. 1932 р. стор. 60, ціна
1 крб. 45 коп.

ЗБІРКА віршів тов. *Гордєєва* знаменна перш за все тим, що з виданням її було дуже багато тяганини. Це пояснювалося, звичайно, не художньою якістю збірки, а тим бюрократизмом, який, на жаль, мав місце у видавничих справах, не дивлячись на те, що з приводу завдань наших видавництва була спеціальна ухвала ЦК партії. У № 10-11 "Молодняка" вміщено статтю про о ж таки *Гордєєва*, який наводить низку обурливих фактів, що мали місце в практиці наших видавництв, зокрема в їхній роботі з початківцем-ударником, закликанним до літератури.

Серед призовників-ударників у Києві є кілька товаришів, які пишуть російською мовою. Відсутність російської секції в письменницькому об'єднанні, а також відсутність періодики російською мовою на місці значно утруднювали творчо-виховну роботу з цими товаришами. Здебільшого вони (ці товариші) виростили самотужки, без потрібної допомоги з боку кваліфікованіших письменників, купчилися навколо бойової роботи заводських великотиражок. До цих товаришів належить *Тихонов* (книжка віршів якого потонула десь у бездонному лімівському портфелі) і *Гордєєв*, книгу віршів якого ми й рекомендуємо читачеві.

Тов. *Гордєєв* — старий робкор, оди із активних організаторів великотиражки в Червонопрапорному заводі у Києві. Писати почав *Гордєєв* давно.

В збірці маємо речі, писані ще року 1926. Автор виступав перед нами з чималою технічною вичкою, з певною підготовкою, яка дає нам право підходити до нього, не як до початківця, а як до поета, що хоч і дебютує збіркою своїх поезій тільки тепер, 1932 року, проте в творчій своїй роботі пройшов певні етапи розвитку.

Ми звикли стикатися з фактами надзвичайної „творчої“ плідності початківців, тов. Гордєєв пише небагато, зате речі свої опрацьовує. Правда занадто вже малу продуктивність поета можна пояснити несприятливими умовами його роботи, умовами, про які йшла мова вище. Так чи інакше, а в збірці „Стихи“ тов. Гордєєв хотів подати свої поезії різних років, щоб показати своє творче зростання. Але в збірці вийшло певне переважання старим матеріалом; сталося так, що вірші відбудовного періоду посіли в збірці чільне місце. Отже й збірка в цілому не лише мотивами боротьби за соціалізм на новому етапі; вона дає тільки окремі відголоски сьогодення цього дня, зосереджуючи читачеву увагу на мотивах минулої фронтової боротьби:

„Все прошло.
Порою ветер,
Как хмельной городской,
О былом осенней плетью
Просвистит над головой.
Дорогой Семен Иванович,
Дорогой мой старичек!
На морозе звезды за ночь
Накалялись горячо..
Пусть горят
Горячей кровью.
В даты каторжных годов
Бьет за наше за здоровье
Батарея молотов“.

(„Старому кузнецу“)

Спогади про те, що безповоротно відшуміло, залишивши в пам'яті напівстерті сліди, сьогодні зігріті теплом „заробленої“ радості. В куточку, десь в глухій сторожці („Сторожка“), коли за вікном завиває завірюха, приємно „вспоминаний метры разматывать“ („Декабрь“). Тоді буйна уява переноситься в минуле, пригадується „звон походных дней“ і хочеться тоді:

„чтобы могли
другие полюбить

все то, что мы
так крепко полюбили...”

(„Когда трава“)

Навіть прощання з коханою дівчиною на вокзальному пероні збиває автором цілу бурю спогадів про роки громадянської війни. І як контраст — тепер перед ним виринають нові люди, з новими радощами:

„По иному веселы
Люди и пероны“.

(„Вокзал“)

І цей постійний ліричний рефрен зводить часто спомин на самоцілі; складається враження, що автор спеціально й ставить так тему, щоб завжди перескочити на зарисовку спогадів. Тоді те сучасне з чого почав поет, на чому спинялась його увага, блідне, одсовується вбік, а на місце його стають барвисті картини минулої героїки. Такі поезії як „Старому кузнецу“, „Декабрь“, „Смораж“, „Когда трава“, „Вокзал“, „Подшефному“ і збудовано за цим принципом.

„Голодные годы,
обвуженные зимы.
Горячая любовь
к сгоревшему вчера...
Не каждому дано
О днях своих любимых
Рассказывать друзьям
В февральских вечерах.“

(„Подшефному“).

Звичайно неправильно було б безоглядно заперечувати актуальність поезії, що змальовує роки громадянської війни, розрухи, голоду. Нам потрібна й така поезія. На правильному художньому показі героїки минулої боротьби, на глибоко, по-пролетарськи відчутому минулому вчиться наша молодь. І правильно робить тов. Гордєєв, коли він намагається пов'язати сучасне з минулим, уміє інколи пов'язати, вказує на сучасне, як на стан вищий у розвитку нашої країни, але любить і те минуле.

Так, з цього боку дуже характерне порівняння Червоної армії перших років революції і Червоної армії сучасної в поезії „Подшефному“. Справа тільки в тому, що автор надто вже ідеалізує минуле, почувається, що він з ним більше, глибоше зв'язаний. Тоді то й спомини повертаються на самоцілі, тоді ця елегійність настрою тяг-

не автора подалі од людей, щоб десь в куточку забутої сторожки, сам на сам з Семеном Івановичем, старим ковалем погугорити.

„Гаснет день.
Й снова на ночь
Выйдем с месяцем втроем.
— Скоро ль мы, Семен Иванович,
Наше счастье докуем?“

Види й нотки самотності, які брелять в більшості віршів тов. Гордеева:

„Сегодня день,
Не отданный гудкам.
Мой спутник — месяц —
на вечерней смене.
И я устал
Шататься по садам,
Шататься по садам
Весенним.“

(„Моя весна“)

І хоч автор і каже, що він в будівництві чує „каждый шаг весны, а не в алеях, спрятанных от шума“, що весну він відчуває „в запахе труда“, в „дыхании строительной горячки“, проте, самотності своєї поет сховати не може. В багатьох віршах перед нами постає образ вартового на пожежній вежі, гордого й самотнього („Над городом осенним“):

„О, вечер весенний,
Мой лучший партнер!“

Ось навколо чого кружляє думка, ось і той місток, з якого автор відчалює в привабливе минуле.

Треба тільки тут же й відзначити, що ці спомини, ці рефлексії характерні для поезій, писаних 1926, 1927 чи 1928 року. А через те, що більшість їх (зокрема всі згадувані й цитовані вище) писані в ці роки, таке враження складається од цілої збірки.

Був час, коли й в російській пролетарській поезії, зокрема в ліриці Й. Уткина, під тиском оживленої першими роками НЕП'я дрібнобуржуазної стихії, різко було поставлено заявку на „покой“ на зразок: „но и отдых и покой я ей-богу заработал этой раковой рукой“. Грунт, на якому виростали подібні настрої, відомий усім.

У тов. Гордеева, як я вже був підкреслив, спроби показати сучасне, порівнюючи з минулим, як етап вищий, і то — навіть в плані протиставлення двох історичних епох: епохи, приміром, пушкінської (миколаївська

доба) і епохи пролетарської революції (див. поезію „Вещи“).

Про це важно нагадати тому, що тов. Гордеев намагається показати суть нового, пролетарського мистецтва, його нову якість, визначити поняття „поет“, „поезія“, „мистецтво“ мовою революційного пролетаріату. Він знає, що в поняття „поет“ в наш час вкладають інший зміст, аніж сотню років тому:

„Но в нашем Союзе
Теперь уже не то:
Не бродят поэты
По звездным окопам.
Я, вместо крылатки,
Накинув пальто,
Пришел любоваться
Звездой „Соробкоопа“.

(„Майская ночь“).

Звичайно, тут є доля вульгарного протиставлення. Адже не в цьому суть. Ніхто не забороняє і пролетарському поетові виспівувати справжнє зоряне небо, а чи „любоваться звездой Соробкоопа“. Суть в класовій спрямованості самої художньої речі. Адже бувало й так, що і поет миколаївської епохи, загнаний жандарським кнутом Бенкендорфа кудись, приміром, на Кавказ, в своїй „зоряній ліриці“ виявляв протест проти реакції. Суть, як бачимо, не в цьому. У тов. Гордеева проскочує „ліве“, нігілістичне ставлення до культури минулих віків, до історії, яку він поспішив загнати в радянський льомбард (може тов. Гордеев хотів сказати музей?). Історія — це не мертві речі, які знесено в музей, історія — це школа кожного з нас, коли вивчення її поставлено по-ленінському.

Таке ж „ліве“, нігілістичне ставлення виявляє автор і до буржуазного мистецтва у вірші „Рояль“. Він хотів би,

„Чтоб вместо тихих
Вычурных сонат,
Которых я не понимаю,
Горели б песни
Наступающих солдат,
Эпохой,
В которой я сгораю.

Все це добре. Наша доба будівничої пролетарської героїки не приймає „лінивого мистецтва“ буржуазії. Але ми всі вивчаємо і це мистецтво, намагаємося якнайглибше, по-ленінському його зрозуміти, критично засвоїти, взяти з нього те, що може нам

придатися, відкинути в архів історії те, що нам чуже. Гордеев же відкидав все тому, то що *нерозуміє*.

Два цикли — „Скоро ль мы, Семен Иванович“? і „З роком глаз, проверена рука“ — починаються віршами найсвіжішими, писаними 1930 року. Це — „Ударник Сухомлинов“ і „Отвечаем сотнями турбин“. Але тільки починаються, бо всі далші вірші старі.

Хотілося б у збірці, виданій 1932 року, та ще в збірці робітника-ударника, саме такі вірші й читати. От про те й не подбав тов. Гордеев.

Образ ударника Сухомлинова переростає в образ героїчного пролетаріяту, що в надзвичайно ускладнених міжнародніх умовах, при величезних труднощах всередині країни зміг, під керівництвом більшовицької партії, дійти таких величезних успіхів в будівництві соціалізму. Він, цей ударник Сухомлинов, „що пятилетний подымает шквал, как моряк, налегший на штурвал“, він, цей старий кадровик, що пройшов з гвинтівкою в руках фронти громадянської війни, він стоїть і на сторожі здобутків революції:

— Кто идет?

Попробуй, только тронь —

Мы откроем по тебе огонь!

Ощетинится штыком страна

Против вас, Пуанкаре - война!

Мы стоим - миллионы сторожей.

Жарок наш строительный размах,

Подымая тыщи этажей,

Мы до звезд окутаны в лесах.

Только сунься, этажи затронь, —
Мы подыдем по тебе огонь.
Фабрики построятся в каре,
Против вас, война - Пуанкаре!

Жаль тільки, що ці глибокі, пристрасні рядки починають цикль, в якому автор вмістив старі, перейденого вже етапу вірші, а в них все ж таки наперед випирає дрібненьке „право“ на особисте „щастя“:

„Скоро ль мы, Семен Иванович,
Свое счастье докуем?“

Так механічно повднані в циклі старі й нові вірші зводять часто навівець і такі вірші, як „Ударник Сухомлинов“, і „Отвечаем сотнями турбин“. А саме таких речей більше наш читач і хотів би бачити в збірці тов. Гордеева.

У нас є всі дані вимагати від автора кращого. Тов. Гордеев має достатню технічну виучку, у нього є глибоке почуття ритму, уміння у невеличкому вірші подати ясні і чіткі обриси живих, у боротьбі поданих людей, робітників-ударників, уміння художньо відчувати, відтворити їхні на трі й переживання.

У нас є всі дані вимагати від тов. Гордеева кращої книги, що не відставала б від прагнень, настроїв і бажань передового робітника.

П. Колесник

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКА ХРОНІКА

ПЛЕНУМ ОРГКОМІТЕТУ СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ СРСР

В останніх днях жовтня і перших листопаду (29-X—4-XI) в Москві відбувся перший пленум організаційного комітету Союзу радянських письменників СРСР.

Вступне слово на пленумі виголосив голова Оргкомітету СРСР тов. Гронський.

— Пленум оргкомітету — каже т. Гронський, — є перший пленум організації, що репрезентує всю масу радянських письменників. Утворення такої організації стало можливе завдяки повороту найширших мас старої інтелігенції, яка виросла в умовах буржуазної культури, на бік радянської влади, в бік соціалістичної революції. Поворот цей, зрозуміло, відбувся не відразу. Він підготовлявся всім попереднім розвитком пролетарської революції.

В правоті більшовиків стара інтелігенція переконалася з таких фактів, як криза всесвітнього господарства, успішне виконання п'ятирічки, переможний розвиток колективізації і широчесний розмах культурного будівництва в нашій країні. А переконавшись в правоті більшовиків, інтелігенція повернула на бік радянської влади не окремими своїми загонами, а цілою масою.

Письменники, як ви знаєте, не відокремлені китайським муром, від всієї іншої інтелігенції. Вони є один із передовіших і громадсько-активних її (інтелігенції) загонів. Поворот, що про його я щойно говорив, відбувся серед письменників. Старі письменники, старі митці художнього слова повернули на бік радянської влади, в бік соці-

лістичної революції, це — факт, що його тепер навряд хто насмілиться заперечувати, настільки він є очевидний.

Основна помилка РАПП полягає в тому, що вона своєчасно не зробила всіх висновків із змінених обставин і, із організації, що сприяла розвиткові радянської літератури, обернулася на організацію, що гальмувала її розвиток. Тимто партія і ліквідувала РАПП.

Дехто з товаришів неправильно зрозуміли цю постановку, вони вирішили, що ліквідація РАПП — це значить заперечення всього минулого цієї організації. Такі товариші забули, що РАПП керувала великим масовим рухом робітників і селян, які йшли до літератури.

— Рапівці, — каже тов. Гронський, — робили помилки. За ці помилки їх треба критикувати, але критикувати, як людей своєї класи. Колишні рапівці сами починають виступати з критикою своїх помилок. Це добре. Треба дати їм змогу виправити свої помилки і разом з нами боротися за радянську літературу. Комуністична фракція оргкомітету РСФРР ухвалила ввести до складу комітету тт. Авербаха, Єрїлова та Макарева і сподівається, що пленум це рішення підтримає.

Раппівська критика часто-густо була груповою, цілком нестерпною. Який небудь там письменник комуні не так поставить, — його об'являють за класового ворога і мало не викидають з літератури. Із справжнім класовим ворогом у нас розмова проста й рішуча, — ніякого милування до класового ворога, а саме тому з таким уявленням, як „класовий ворог“ треба оперувати дуже обережно.

Старий письменник іде до нас, переборюючи внутрішні суперечності. Критика повинна допомогти йому пе-

фрейти на нашу дорогу. Цього не можливо зробити методами дькування. Критика повинна підходити до письменника бережливо, по-товариському, допомагаючи йому переборювати помилки і наблизитись до нашої партії.

Тепер утворюються всі потрібні умови для справжнього плодотворного розв'язання творчих проблем.

Рапівці говорили: пишіть за методом діалективного матеріалізму, а коли ж у них запитували „скажіть конкретно, як писати за методом діалектичного матеріалізму“, то ніхто з них не міг дати задовільної відповіді.

Ми говорили тепер про соціалістичний реалізм, про реалізм, що допомагає на розповіді масам всю правду про соціалістичне будівництво, про рух по безкласового суспільства. На запитання, як писати за методом соціалістичного реалізму, ми відповідаємо: пишіть правду. Але висуваючи методи соціалістичного реалізму ми не відмовляємось і від революційного романтизму, що озброює людей для боротьби за наше майбутнє, що показує це майбутнє. Чи можна ідеалізувати людей, які героїчно борються за соціалізм, за суспільство майбутнього. Можна. Ми за такий романтизм.

Утворюючи умови для найширшої розвитку й розквіту різноманітної своїми жанрами й методами і єдиної своїм прагненням радянської літератури, ми заявляємо, що час, коли декларадія й літературні чвари підмінювали художні твори,—той час минув. Роботу письменника ми оцінюватимемо не з декларадій, а з його художньої продукції.

Тов. Гронський звертає увагу на особливу вагу п'єси серед усіх літературних жанрів.

Накреслена величезна програма роботи. Перед радянською літературою, що успішно розвивається, стоять великі завдання і на її шляху не малі труднощі. Для того, щоб подолати ці труднощі, потрібна велика робота над собою, потрібні одностайність і з'єднання всіх літературних сил навколо радянської влади, навколо комуністичної партії та її вождя т. Сталіна.

ДОПОВІДЬ ТОВ. КІРПОТІНА

Доповідь т. Кирпотіна про радянську літературу та XV-річчя Жовтня

забрала всю рештку вечірнього часу. Тов. Кирпотін зупинився на силі матеріалів, що свідчать про безперервний зріст радянської літератури. Сотні книжок, десятки нових імен, молодих письменників, що вже виявили себе, як талановиті, оригінальні творці. Радянська література має всесвітнє значіння і вже тепер найзмістовніша і багатша. До неї тягнеться все краще з Заходу і Сходу.

Весь стан країни будованого соціалізму дає сильний поштовх розвитку творчих сил. Перед молоддю велика робота: опанувати всі багатство культури. Той, хто зрозумів постанову ЦК як амністію для всіляких, антиленінських прагнень в літературі (контрреволюційний тропькізм, воронщина, переверзевщина, літфронт тощо), той помиляється.

Критикуючи фронт рапівців, їхню груповщину, треба стежити, щоб не виникла нова груповщина. Але для того, щоб ліквідувати груповщину, треба насамперед ліквідувати груповщину тієї групи, яка займала монополієне положення.

Особливо докладно зупиняється тов. Кирпотін і на творчих питаннях, на тому як треба розуміти соціалістичний реалізм. Рапівці і зокрема тов. Авербах надто спрощено дивилися на зв'язок мистецтва з політикою. Часто політичні розуміння вони безпосередньо переносили в галузь мистецтва, а між тим тут взаємовідносини набагато складніші.

РАПП оголосив, що в літературній спадщині минулого можна вчитися у реалістів,—і баста. Треба вчитися у Флобера. Але навчитися із корисного для пролетарського письменника, можна не тільки у реалістів, але і в романтиків, що написали великі твори, і треба тільки критично ставитися до учоби.

Метод реалізму деякі товариші розуміли невірно. Лібединський та Брмілов по суті звели своїм розумінням реалізм до суб'єктивного ідеалізму. Кирпотін докладно пояснює, як розуміти реалізм Маркс і Енгельс. Але ми не збираємось декретизувати реалізм. Багато може дати радянській літературі й революційний романтизм. Як такі романтики, часто виступають Безименський і Вишневський, але у них часто є штамп і схема, від яких треба застерегти.

Гасло соціалістичного реалізму викриває великий простір для розвитку творчих індивідуальностей. Різні художники підходять до його по-різному. Не треба давати ніяких готових і тим більше обов'язкових рецептів.

Кирпотін аналізує ряд творів кращих радянських письменників (Фадеева, Панферова, Шолохова, Леонова, Вс. Іванова, Гладкова, Тихонова), що в їхніх творах соціалістичний реалізм є в різній мірі наближення і в різній формі.

Радянська література зростає не лише на кількість. Вона поширює коло своїх тем, виходячи за межі Радянського Союзу, піднімаючись до проблем величезного, всесвітнього значення.

Цілі тисячіліття література оспівувала індивідуалізм, власність, зажерливість. Вперше в історії людства така величезна література, як література радянських народів, виступає широким фронтом проти заклопотаності власності, експлуатації людини від людини. В цьому причина її успіхів, її всесвітнього значення.

ДОПОВІДЬ ТОВ. А. СУБОЦЬКОГО

30 жовтня на ранішньому засіданні пленуму з доповіддю про перебіг реалізації рішень ЦК ВКП(б) з 23 квітня виступив т. А. Субоцький, який висвітлює основні завдання, що повстали перед радянською літературою безпосередньо після історичної постанови ЦК партії. Про перебудову літературно-художніх організацій.

Тепер в Москві є 144 літгуртки, що з них 47 регулярно випускають літсторінки в своїх фабрично-заводських газетах. Ювілей М. Горького дав новий поштовх до організації літгуртків і значною мірою поживав їхню роботу. Оргкомітет широко розгорнув консультативну роботу при Центральному літературному кабінеті. Протягом останніх 4 місяців дано до 500 консультацій.

Надалі роботу літературних гуртків треба будувати на засадах диференційованого підходу до кожного гуртківця. Треба забезпечити повсякденне керівництво літгуртками, від заводських, партійних і професійних організацій.

Тов. Субоцький зазначив, що наша критика і тепер набагато відстає від зросту рад. художньої літератури.

Основні кадри критиків РАПП після постанови ЦК не зуміли негайно, по-більшовицькому боротися за перетворення її в життя. Такий стан значною мірою гальмував ліквідацію груповщини. Однак, тепер в наслідок правильної лінії партії допомоги „Правди“ і роботи оргкомітета утворено потрібні умови, щоб ліквідувати груповщину. В цьому, безумовно, позитивну роль відіграли останні статті Фадеева, хоч т. Фадеев і намагається під захист неправильний і суперечливе з лінією партії гасло „Спільник чи ворог“.

Далі доповідач докладно говорить про пляни боротьби за поліпшення матеріально-побутових умов письменників. Спорудження Будинку радянської літератури, побудова будинків відпочинку та творчості, організація радгоспів, організація літфонду, лікарська допомога письменникам, правова допомога письменникам, питання авторського права та питання фінансування літорганізацій.

Тов. Субоцький в своїй доповіді доводить докладні дані про величезне творче піднесення письменників та зріст політичної активності письменників. Доповідач говорить про заяви письменників Федіна, Тихонова, Сейфуліної, Слонимського, Казакова, Каменського, Пильняка, Лідіна та інш., що свідчать про готовість цих письменників до активної участі в соціалістичному будівництві та на фронті художньої літератури боротися за справу робітничої класи.

Постанова ЦК партії є документ, що дав нову зарядку форсувати розвиток радянської літератури, що його розвиток обґрунтовано на корінних змінах економіки країни, перемогами пролетарської диктатури, під керівництвом нашої партії.

Минуле літо було надзвичайно плодотворчим для більшості наших письменників. Про це свідчать портфелі наших видавництв, де накопилось сотні нових рукописів.

Інтенсивна праця у більшості радянських письменників не припиняється, і тепер ми є на передодні величезного розвитку художньої літератури.

Від 30 жовтня до 3 листопада продовжувалися дебати на доповідь

тов. Кирпотіна і тов. Субоцького. В дебатах виступили: Голова Українського Оргкомітету тов. Кулик, тов. Гіалдін (Україна), Мих. Пришвін, тов. Мате Залка, тов. Андрій Білий, Маджілі та Айдін Савілов (Узбекистан) і тов. Айні (Таджикистан).

31 жовтня виступили тов. Муқанов, Бенде та Дунець (БСРР) М. Чумандрін, Нікулін та Китаєв, Фадєєв, Авербах.

1 листопада продовжувались дебати: виступали т. Бела Іллєш, тов. Лібединський, тов. Шкловський, тов. Микитенко.

2 листопада на пленумі виступили т. Тарасєв-Радіонов, Єрмілов, Борис Пильник, Бахметєв, Кіршон, Лахуті, В. Лідін та інші.

3 листопада виступили т. т. Бродський (Урал), тов. Галієв, Нітовбург, Усманов, Яєнський, Віртанер, Бартов, Ефенді Капієв, Сандро Чулін (Грузія), тов. Дорогойченко та Буачидзе.

3 листопада ввечері відбулося останнє засідання пленума закінчили дебати на доповідь тов. Кирпотіна та Субоцького і вислухали кінцеві промови доповідачів.

В дебатах виступили т. т. Демідов, Уткін, Євдокімов, Замойський, Юрій Олєша, Марієта Шагінян, тов. Афіногенов та тов. Вішневський.

Після прикінцевого слова доповідачів тов. Субоцького і т. Кирпотіна, виступив Голова Всесоюзного Оргкомітету т. Гроцький, який в своєму останньому слові підбив підсумки пленуму.

Найголовніші підсумки пленуму показали, що інтелігенція дійсно повернула до радянської влади і переходить на позиції робітничої класи.

На пленумі створено єдиний союз радянських письменників, що включає в собі всіх художників слова, починаючи від пролетарських письменників і закінчуючи старими письменниками,

які зросли в умовах буржуазної літератури. Створено єдиний фронт радянської літератури.

На пленумі найміцнішим способом закріплено братерський союз літератур народів СРСР.

Пленум ухвалив замість неправильного терміну „національна література“ завести термін „Література народів Радянського Союзу“. Термін „попутник“ замінено на „радянський письменник“.

На пленумі закладено початок перемоги над груповщиною.

Багато зроблено для встановлення правильних взаємовідносин між комуністами і позапартійними.

На пленумі поставлено і обговорено ряд творчих питань, правильне розв'язання яких потребує серйозної і глибокої роботи.

Під час пленуму його привітали кілька делегацій. 1 листопада — делегація чужоземних революційних письменників. В імені делегації привітання виголосив голова японської комісії МОРПґу тов. Какумото. 1 листопада — в привітанням німецьких революційних драматургів виступив Фрідріх Вольф. Від імені Міжнародного революційного театрального Об'єднання пленум вітав т. Секі-Сано.

На пропозицію т. т. Лідіна, Лежнова, Остапа Вишні і Тіхонова пленум ухвалив звернутися до письменників і інтелігенції капіталістичних і колоніальних країн з спеціальною відозвою від імені радянських письменників.

Українська література була репрезентована 23 письменниками.

Другий пленум Оргкомітету Союзу радянських письменників СРСР має відбуватися наприкінці грудня. Основні питання порядку денного будуть: затвердження статуту Союзу радянських письменників, про драматургію, про критику і про діячу літературу.

ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ Т. ШЕВЧЕНКА

Всеукраїнська академія наук запроєктувала протягом другої п'ятилітки випустити в світ науково перевірену в світлі марксо-ленінської методології

повну збірку творів Т. Шевченка. Передбачають випустити 14 томів — всі твори Шевченка, а також його автографи, архівний матеріал та мемуари про нього.

Окремо має вийти том, присвячений марксистсько-ленінській оцінці творчості Т. Шевченка.

ВСЕУКРАЇНСЬКА НАРАДА ДРАМАТУРГІВ

27-28 листопада в буд. літератури ім. Блакитного відбулася Всеукраїнська нарада драматургів, скликана оргкомітетом спілки радянських пись-

менників України та Всеукраїнським драматичним союзом. В нараді взяли участь драматурги, письменники, критики, режисери і актори.

На порядку денному стояла доповідь: С. Шпак — „Стан сучасної української драматургії“. Після доповіді відбулося широке обговорення.

Зміст журналу „Молодіяк“ за 1932 рік*

Провідні статті

На рівень нових завдань (стаття „Правди“. 4.
Косарев А. — Четвертий вивершувальний рік і завдання комсомолу. 7-8.
Кулик І. — Новий етап рад. літератури. 7-8

Мускин В. — За ліквідацію відставання пролетарської літератури від нових завдань. 1-2.
Хвиля А. — За творення великого мистецтва соціалістичної доби. 9.

Романи, повісті, оповідання, нариси:

Донченко Ол. — Карим Маматов. 10-11.
Дрогачів — Море кликало. 12.
Дьомин Ол. — Хронометраж ентузіазму. 5-6.
Епик Гр. — Петро Ромеш (роман). 5-6, 7-8, 9, 10-11, 12.
Кузьмич В. — Перший виступ гегемона. 4.
Масенко Т. — Сталінбад — маяк Індостану. 4.
Пільгук І. — Твердим кроком. 10-11.

Плескачівський — Людина ковальського цеху. 4.
Резников П. — Шахта кличе. 5-6, 7-8.
Слігко І. — Тривога. 4.
Степовий Т. — Хлопок (п'єса). 9.
Торин Б. — Кріплення. 3.
Трублаїні М. — За шаманським каменем. 1-2.
Ткаченко І. — Вони проти війни (епізод з п'єси). 12.
Фарбер О. — Епізоди боротьби. 3.
Шиян А. — Марістраля. 9.

П о е з і ї

Бехер — Бараки. 3.
Басок В. — Дві поезії. 1-2.
Бобинський В. — Фрагменти з поеми „Маршал“. 1-2.
Бригаченко І. — Добровільці. 1-2.
Гримайло Я. — Дніпробуд. 1-2, 5-6, 7-8.
Голованівський С. — Фронтівки. 1-2.
Гольденблат Т. — На мартенах Дніпросталі. 5-6.
Герасименко Н. — Шум машиновий. 1-2.
Гудим В. — Дружба. 9.
Вигран І. — Недалеко кордон. 7-8.
Вигран І. — Ніч тривоги. 12.
Крижанівський С. — Вступ. 4.
„ — Чайхана. 10-11.
„ — Соловки. 12.
Копернак І. — Прикордонна лірика. 12.
Лихолай П. — Солідарність. 5-6.
Лисокорко Ян — Король газ. 10-11.

Маренко К. — Моя бригада. 4.
Муратов Ігор — Руїники. 9.
Надіїн Дм. — Тривога. 7-8.
Масенко Т. — Аеропорт. 9.
Первомайський Л. — Баляда нового року. 3.
П'єр-Жан Берамже — Надмогильна похвала Тюрлюпеніві. 7-8.
П'єр-Жан Берамже — Потоп. 7-8.
Собко В. — Тайга. 10-11.
Сеник Ол. — Перший струм. 5-6.
Скуба Н. — Шляхи. 4.
Саченко І. — Три вірші. 7-8.
„ — Два світи. 10-11.
Сяо-Емі — Вата. 10-11.
Семиволос — Мій призов. 12.
Сюндукле М. — Кокусу треба, товаріші, кокусу. 4.
Шеремет М. — На кухні. 3.
Шпак М. — Похід. 12.
Хоменко Н. — На практику. 12.

* Цифри, що стоять після назов творів вказують номери журналу.

Критичні статті, бібліографії

- Білокопитов Г. — Жовтневий огляд музичного фронту України. 10-11.
- Болобан Л. — Ровесники п'ятирічки буде написано вдруге. 1-2.
- Гельдфандбейн Г. — Сава Голованіський. 1-2.
- Гордеев О. — Клясове, чуйне ставлення до робітника літератора — таке завдання. 10-11.
- Гренер О. — Про удари бригад М. Шеремета. 5-6.
- Жданович О. — Комсомольці у творчості робітників-ударників Одеси 5-6.
- Жданович О. — Нотатки про книжку, що варта уваги. 7-8.
- Жданович О. — Ударниці Одеси йдуть у літературу. 4.
- Ковальчук Ол. — „Кокуснуки“ Минька. 5-6.
- Ковальчук Ол. — „На коліях“ Ол. Гриша. 12.
- Король Ст. — „Бризки крові П. Лісового. 3.
- Крижанівський Ст. — Дві бригади. 1-2.
- Крижанівський Ст. — Поезія про вугіль. 12.
- Колесник П. — Горький в шерегах молоді. 9.
- Колесник П. — П'єр-Жан Беранже. 7-8.
- Колесник П. — С. Гордеев. Стихи. Король Ст. — Залізні шори Радченка 5-6.
- Кудежко М. — Ю. Смолич і його критика. 12.
- Лагодзинський В. — Три поети донбасівського призову. 4.
- Маслівець К. — „Юмбуд“ І. Ковтуна. 3.
- М. К. — „Крута траєкторія“ М. Шеремета. 3.
- Пасічник — Муха Макар та його помилка. 7-8.
- Прокопович В. — Проти ворожої контрабанди в худ. літературі.
- Стан — Шахта № 10 Байдебури. 5-6.
- Шабловський — Смертельний вирок над капіталізмом. 9.
- Шахівський С. — Про перешихтовку Кириленка. 4.
- Рахлін І, Двигренко Д. — Нездоровий побут і верхоглядство в творчості Минька. 4.
- ХРОНІКА.** 1-2, 3, 4, 5-6, 7-8, 12.

ВСІ КОМСОМОЛЬСЬКІ ТА КУЛЬТОСВІТНІ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЛІТЕРАТУРНІ ГУРТКИ,
РОБІТНИЧІ КЛУБИ, ШКОЛИ. ВИШ'І. БІБЛІОТЕКИ, ЧИТАЛЬНІ,

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ЧИТАЙТЕ ПОШИРЮЙТЕ! **МОЛОДНЯК**

ОРГАН ЦК ЛКСМУ
РІК ВИДАННЯ
ШОСТИЙ

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ТА ГРО-
МАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИЙ ІЛЮСТРОВА-
НИЙ ЖУРНАЛ-МІСЯЧНИК

МОЛОДНЯК містить актуальні ґрунтовні статті з
питань національної політики партії,
культурної революції і роботи комсо-
молу. Широко висвітлює в статтях, нарисах, хроніці
досвід роботи комсомолу на всіх фронтах соціалістич-
ного будівництва та на фронті культурної революції

МОЛОДНЯК повно висвітлює процес розвитку ра-
дянської літератури на Україні,
друкує твори комсомольських письмен-
ників, робітників-ударників закликаних до літератури
розгортає огляд комсомольської літератури, борючись
за створення Магнетобудів літератури. Містить твори
видатних українських поетів, письменників, драматур-
гів, критиків та революційних письменників Заходу
Сходу. На сторінках „МОЛОДНЯКА“ висвітлюється
(участь комсомолу України в галузі суміжних мистецтв
образотворчого фронту, театру, музики і кіно.
У „МОЛОДНЯКУ“ — великий розділ бібліографії і
хроніки

ДО ВІДОМА АВТОРІВ:

Рукописи до редакції треба надсилати передруковані на
машинці на одному боці аркуша. На рукописові обов'язково
ставити справжнє прізвище автора і точну
домашню адресу. В рецензіях на книжки, крім назви й
автора, треба зазначати видавництво, тираж, кількість
сторінок, ціну, рік видання. Не прийняті до друку ру-
кописи, менші як на половину друкованого аркуша
а також рукописи, ухвалені до друку, — редакція
не повертає

ВСЮ ПЕРЕДПЛАТУ ПРИЙМАЄ ВИКЛЮЧНО ПОШТА
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

Харків, 31, Пролетарський майдан ДВОУ—ЛІМ ред. „Молодняк“ Телеф. 27-57

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА

74461

